

Spiró György

ÁRPÁD HÁZ

vérzékeny és naiv krónika

Szereplők

ELSŐ ÁRPÁDHÁZI: KÁLMÁN KIRÁLY - II. ISTVÁN -
BORICS - SAUL - II. LÁSZLÓ
MÁSODIK ÁRPÁDHÁZI: ÁLMOS HERCEG - II. (VAK)
BÉLA - II. GÉZA
OTTMÁR - ILIA
FILBERTUS - PÜSPÖK - GRÁK - I. PASZKÁL
UROS - TATÁR - MOJNOLT - I. ÚR - II. ILLETŐ - PÓCS
LAMPÉRT - II. ÚR
TISZT - III. ÚR - VATA - FOLKUS
UDVARNOK - IV. ÚR - BENEDEK - SÁMSON
APÁT I. - PORKOLÁB
PÁL - III. ILLETŐ - TITUS
HENGER - DRACO - BUD
PRIBÉK - BARÁT - MIKLÓS
ACHILLESZ - APÁT II. - SIMAD
MÁRK - I. ILLETŐ - JÁNOS
BELOS - V. HENRIK
BUZILLA
FIATAL PREDSZLÁVA
ÖREG PREDSZLÁVA
ILLONA
ZSÓFIA

Őt néma gyerek, két néma nő, ifjak, urak, papok, tömeg

I.

A királyi palota. Nagy tömeg, amely a háttérben áll, sötétben. Kórus énekel. Éppen megkoronázzák Kálmán királyt, aki púpos, szőrös, randa, sántít, és ha izgalomba jön, dadog. Szertartás. Kórus befejezi, püspök olajjal megkeni Kálmánt, és fejére helyezi a koronát. Urak a trón körül, sötétben. Kálmán az előkelőségek első sorában álló Álmoshoz siet, aki magas, jóképű dalia, és magával húzza előre. Zúgás, összesugdosás

KÁLMÁN Édes öcsém, Álmos herceg! az uralkodásra a valóban rátermett te vagy. Az Úristen kegyetlen tréfája, hogy én vagyok a báty, és te vagy az öcs. En a királykötés elől elfutottam Lengyelhonba, hogy nagybátyáink, László király téged jelöljön meg utódként. Ő erre hajlott volna...

ÁLMOS Csakhogy én arra kértem, az ősi törvényt ne bontsa meg, továbbra is a legidősebb árpádházi férfi legyen a király utóda a trónon.

KÁLMÁN Így történt. És jöttek hozzám sokan a magyar urak közül, hogy téged akkor sem fogadnak el királynak, ha én akarom, és engem akarnak királynak, ha én nem akarom is. En püspök voltam, és szerzetbe vonultam volna szívem szerint, hogy a könyvek olvastán melán tűnődjem egész életemben, de nem adta meg az Úr. Így lettem király.

ÁLMOS Hála legyen érte Istennek.

KÁLMÁN Én most szentül fogadom, hogy téged soha semmiben gátolni nem foglak, édes öcsém; László királytól megkaptad Horvátországot, téged mint horvát királyt megerősítetek; néked adom tehát Magyarhon harmadát, hogy ott uralkodj kedvedre, és semmi erő engem arra rá nem fog venni, hogy bármikor, bármiben ellened forduljak. Isten engem úgy segítjen.

ÁLMOS En köszönettel veszem, és ígérem, hogy soha semmi erő ellened nem fordíthat engem. Isten engem úgy segítjen.

Kálmán és Álmos letérdel, kézen fogva elől, fényben imádkoznak. Nagy zúgás, hangok: „Éljen! Csodálatos! Soha többé árpádházi nem fog nyuvasztani árpádházi! Nagy lélek Kálmán király! Nagy lélek Álmos herceg!”

Kálmán és Álmos összeölelkezik, összecsókolóznak. Hirtelen ők lesznek sötétben, mögöttük pedig megvilágosodik a tömeg, amely egyháziakból és világiakból áll. Egyetlen közös jellemzőjük: valamennyien olyan maszkot viselnek, amelyetől egyiküknek sincsen arca. (A maszkon sem szemek, sem száj, sem orr, sem fül nem látható, lehetőleg fehér)

TÖMEG (a maszkon kívül nyomorékok, rongyosak, fekélyesek, kelésesek, bénák, vakok) Ámen, ámen, ámen!

II.

Tíz évvel később. Várkony, Tisza-part. Sok magyar főrak fegyverben

I. FŐÚR Én nem fogom a véretem ontani árpádháziakra egymásra fenekedéséért! Álljanak ki párviadalra, mint Pozsony alatt álruhában Salamon meg László! Én a véretem értük ontani nem fogom!

II. FŐÚR Úgy van! Egyezzenek meg, Kálmán meg Álmos! Tíz évig nyugton voltak, most minek híttak hadba minket, egymás ellen? Új Vácot akarnak itt, Várkonyban? Vácot egymást gyilkolta Salamon meg László - de sok vitéz magyarok haltak meg ott miattuk!

III. FŐÚR Meg előbb Kemejnél Salamon és Géza csatázott, ott is magyarok haltak mindkét oldalon, az Árpád ivadékaik miatt!

I. FŐÚR Vakítsák meg egymást, mint István királyunk Vazult, és öntsenek egymás fülibe forró ólmot, mit bánjuk! Es rekkentsék el egymást, mint korábban véres kezű Géza fejedelem az öccsét, Mihályt! Es zárják egymást a visegrádi várba, mint László Salamont és pusztuljon Salamon koldusként a fejevári dóm előtt! De mi ne pusztuljunk úgy, mint ama Béla király ellen lázadó sámán, ki tömlöcében saját lábát ette, mielőtt éhen pusztult!

III. FŐÚR Avagy egyezzenek ki végre, mi a jog: ami Európában, hogy a leszármazás egyenes ági, mert úgy is jó avagy a család legidősb férfi sarja leszen a király, mint volt Keleten, minálunk, mert úgy is jó, de valamire döntsenek végre, és foglalják törvénybe, és kész! Es minket hagyjanak ki belőle!

I. FŐÚR Roggyon össze a trónszék Kálmán király alatt, miként Béla király alatt Dömösön, és sebesüljön halálra! És kaszaboltassék vakká Álmos, mint Péter király egykor, és szélütöttek essék le a lórol, mint Péter király egykor Zircnél! De mi órtük a drága vérünket ne ontsuk!

I. FŐÚR Az árpádház uralkodjék, ha már így alakult, lelkük rajta, de minket hagyjanak békén, mi egymás ellen nem csatázunk! Es üzenjük ezt meg Kálmán királynak a Tisza egyik partján, és Álmos hercegnek a Tisza másik partján.

MIND Úgy van! Úgy van!

I. FŐÚR Ki vigye meg nekik e közfelkiáltás hírért? Mert rossz hír vivőjére veszedelem les.

III. FŐÚR Sorsoljunk.

IV. FŐÚR Kálmánnak Grák viszi a hírt.

GRÁK Jaj nekem!

IV. FŐÚR Álmosnak Ilia.

ILIA Sejtettem, álomban vadkant láttam.

I. FŐÚR Urak, akkor menjünk. Van itt a közelben egy jó borász, ott asztal alá ihatjuk magunkat valamennyien, Kálmán seregéből és Álmos seregéből egyaránt!

Mind el

III.

A szín két oldalán, elől magában Kálmán és Álmos, átkiabálnak a Tiszán egymásnak üvöltve

KÁLMÁN Itt hagyott a seregem, a magyar királyt ott hagyták a hadai, hát nem érted, mit tettél, te mocsok, te hitvány szemét, te barom? ! Ilyen még a történelemben nem fordult elő! Ilyen mélyen még magyar király nem alázottat meg! Világraszóló szégyen ért engem, miattad, te higvelejtű baromállat!

ÁLMOS Engem is itt hagyták a magyar fő urak, ez nem példátlan? Én nem királyi vérből való vagyok?

KÁLMÁN Te egy rühes lázadó vagy, egy Koppány, egy vadállati Vazul!...

ÁLMOS Vazul a mi ősapánk, bátyuska, ne feledd, a tiéd is, az enyém is!

KÁLMÁN Miféle királyság az, ahol az urak maguk döntenek el, mérszárólják-e az ellenséget vagy sem? Miféle tekintélye van a királynak ott, ahol a főtisztek hajnalban kilopóznak az ellenséghez, hogy egyezkedjenek vele?! Fogalmad sincs, édes öcsém, miféle bajt szakasztottál minden utódaink nyakába ezzel a hülye lázadásoddal!

ÁLMOS Csak a saját nyakamba, édes bátyám. Mert az én seregem is elinalt, nem csak a tiéd, és te vagy a király, sajnos, és engem elfogatsz, kardélre hánysz, kivádjod a szememet, átszakítod a dobhártyámat, lemetéled a monyoróimat, Visegrádba záratsz, ahogy ez a mi családunk sorsában meg van írva eleve. .

KÁLMÁN Babonás barom, te mocsadék állat! Semmi sincs megírva eleve! Téged a rohadt, aljas csuhások bizgatnak, mert fáj nekik, hogy akárcsak László király, én se fogadtam hűbéreskűt a római pápának, ez fáj nekik, és téged tolnak előre, te rongy, te báb, te tökéletes ürességű emberforma ártány!

ÁLMOS Az fáj neked, te randa, szőrös, púpos, dadogó rém, hogy én dalia vagyok!

KÁLMÁN Fáj a kurva istennek, de nem nekem!

ÁLMOS Az fáj neked, hogy elszívtam előled az anyatejet, és ettől lettél nyomorékká!

KÁLMÁN Már hogy szívtad volna el, később születél, én akkor már nyers húst zabáltam, te faszfej! Hát nem látod, mire használnak, és kicsodák? Á tökéletlen arctalan massa, az ájtatos üresség, az nyom előre téged, a daliát, és nincs neked agyad, hogy észbe vedd! Ennek az útnak vége, hogy hűbérül ajánlod e földet a német császárnak, miként Péter és Endre, a gyöngék! Mitől nem nyughatsz a királyságodban, te horvát? Mi kell? Nő kell? Adok én. Mi kell, zsákmány kell? Lövetek neked, te vaksi vadász! Tíz év béke után mit akarsz?! Nem megy a vadászat? Öregszel, öcsém? Akarsz - mindenki akar -, ilyen az ember, folyton akar - de mit akar? !

ÁLMOS Mit ugrálsz, te sánta köpedék? Megyek Passauba a német császárhoz, ad nekem sereget, te hitszegő torz randaság, aztán megnézheted magadat, te tudós püspök, te herélt, nemtelen gazember, te törvényhozó vaksi könyvmoly! Úszd át a Tiszát, rajta, gyere, ölj meg, nem bírsz úszni se, te hülye! Á kölkeidet is más ágyékok fabrikálták össze! Méghogy boszorkányok nincsenek, ahogy törvényben leirtad! Te vagy a legnagyobb kan boszorka, és ezt mindenki tudja rólad! Hiába takarózol a törvényeidbe, kilóg a kénszagú sánta szőrös lábád a paragrafusaid alól! (*Fügét mutat Kálmánnak, és elmegy*)

KÁLMÁN Szétcincálom minden monyoródat, és a véredben mosakszom hetekig, te félkegyelmű! (*Ő is elmegy*)

IV.

Pozsony alatt. Jön V. Henrik császár páncélban, II. Paszkál pápa szőröcsuhában, erős bocskorban

V. HENRIK Ahogy megjön, az embereink rárontanak, megölik, és Álmos lesz a király.

II. PASZKÁL Nem ajánlom. Á magyarok nem kedvelik az ilyet. Á te édes atyád is hiába próbálta hódoltatni őket kétszer, valamint a te nagyatyád is visszafordult, meg a dédatyád szintén. Ezek itten inkább fölégetik a földeket, semhogy hódoljanak. Hiába hódol királyuk - azt ők leteszik. Pogányok ezek még, Henrik király.

KÁLMÁN (*jön csuhában, kezet csókol a pápának*) Isten hozta szentségedet. - Üdvöz légy, Henrik király. Kérlek, Henrik király, add ki nekem Álmost, az én öcsémét, és menj vissza az országodba.

HENRIK Eszem ágában sincsen.

KÁLMÁN Kedves rokon, engeddd, hogy így szólítsalak, elvégre a te nagynéné, Judit, atyád nővére a mi Salamon királyunk felesége vala, ez a Salamon pedig az én másodunokabátyám, kedves rokon tehát, én jót kívánok neked és minden alattvalódnak. Most, hogy a te atyád éppen meghalt, a híres IV.

Henrik király, kit két pápa is kiátkozott, legutóbb ez a mostani itten, aki tégedet atyáddal szemben a trónra segített, most néked nem vesztés csatára van szükséged, hidd el nekem. Engem megölhettek, és Álmost emelhetitek a magyar trónra, hogyne, de az én gyermekeim, az én két fiam, kiket biztos helyre menekítettem, pár év múlva Álmost úgyis elkergetik, ki rossz uralkodó lenne, és a főurak is lázadnának ellene. Csupa merő bajt és veszt hoznál saját fejedre, Henrik király.

HENRIK Tégy nekem hűbéreskűt, és soha nem bántalak.

KÁLMÁN Én a római pápának se teszek hűbéreskűt, igaz, Paszkál pápa? Hát akkor hogy tennék neked?

PASZKÁL Igen helytelen, Kálmán fiam. Már elődöd, László király is megtagadta a hűbéreskűt mind VII. Gergely pápának, mind II. Orbán pápának, miáltal Orbán pápa néked levélben meg is írta, idézem: „Á magyarok népe már régtől fogva téves útra tért, és idegen nyáj nyomába szegődött.”

KÁLMÁN Emlékszem e levélre, szentatyám. Ez amiatt volt, hogy midőn László Szlavóniát hódoltatta, keresztény államot tehát, nem fogadott hűbéreskűt a szentszéknek.

PASZKÁL És te sem, azóta sem, noha már az Adriáig kijutottál.

KÁLMÁN Csak hogy Orbán pápa nem átkozta ki mégsem László királyt, sem engem, nem úgy, mint Henrik király atyját, ugye.

HENRIK Kicsik vagytok ti ahhoz, hogy ekkora megtiszteltetésben részesüljete.

KÁLMÁN Én aztán a szent emlékezetű Orbán pápával igen baráti viszonyba keveredtem, nemde...

HENRIK Mert frank volt, és nektek a francia kapcsolat fontos! Bezzeg az én német keresztéseimet lekaszaboltd, Kálmán! A frank keresztésekhez pedig hozzá se nyúltál, mikor átvonultak országodon!

KÁLMÁN Ezek régi dolgok, Henrik király. En az első csapatot csak óvatosan kísértem, és a határon túl, Zimonymál pörkölttem nekik oda egy kicsit. De a második csapata te germánjaiddal dült, fosztogatott, öldökölt, hát hagytam volna? Tehetek én róla, hogy a harmadik sereg vezérével, ki véletlenül frank volt, szót értem, s nem bántottuk egymást?

HENRIK Á te feleséged Roger szicil király lánya, annak nővére meg Rajmund Toulouse neje, ki a Saint Gilles-i apátság hűbérura, neked így sógorod, hát hogyne egyezett volna ki veled Orbán pápa, ki az én atyámat megalázta, kiátkozta, tönkretette!

KÁLMÁN Mintha te nem lázadtál volna atyád ellen, egy pápa segítségével, aki itt áll! - Ám döntések el, szentatyám, királyom, kettőtök közül kinek is fogadjak én hűbéreskűt, s majd akinek kellene, annak nem fogok.

PASZKÁL Nem eléggé barátságos a te királyi ténykedésed Róma iránt, édes Kálmán fiam. Nemrég unokanővéredet, László elődöd legidősebb leányát, Piroskát a bizánci császárhoz adtad feleségül, ki nekünk nem kedves egyén.

KÁLMÁN Nem bírok én se folyton kétfelé hadakozni, drága szentatyám. Avagy háromfelé, ugye. Ha engem egyszerre támad Bizánc, a német király meg a római pápa a keresztéseivel, kik csak úgy véletlenül, de éppen az én földjeimen vonulgatnak át fosztogatva - ugyan hova lesz az én királyságom?

PASZKÁL Olyan dölyfösen beszélsz, fiam, mint egy valódi király - holott te püspök valál korábban, ha jól tudom. Hol az alázatod, püspök úr?

KÁLMÁN Én csak amolyan világi püspök voltam, szentatyám, engem László király szentelt fel püspökké - az csak egy királyi érintés volt, szentatyám, csak egy emberé... és nem a papáé magáé, nem Szent Péter érintése volt az, nem az Úr Jézus helytartója szentelt föl engem.

PASZKÁL Nem értelek egészen, fiam.

HENRIK Nem is volt ez püspök, szentatyám, ez egy pogány.

KÁLMÁN En azt kívánám, szentatyám, hogy ezentúl szentséged válassza ki a magyar föld püspökeit, és ne én, aki csak király vagyok.

Csönd

HENRIK Te ravasz dög! Remélem, nem dől be özsentsége.

KÁLMÁN Én lemondok apostoli királyi jogaimról, a többi királyi jogért cserében, szentatyám.

PASZKÁL Es ezt hajlandó vagy kijelenteni zsinaton is, fiam?

KÁLMÁN Á zsinatra magam megyek el, és kijelentem ott is, szentatyám. Olyan apostoli jogról mondok le, szentatyám, mely Szent István királyunk óta, száz éve, minden magyar királyt megilletett. Te viszont ne kívánj tőlem, horvát királytól hűbéreskűt, és Henrik királyt ne támogasd ellenemben.

PASZKÁL Henrik király, vonulj hadaiddal haza szépen, mielőtt még ki kell átkozzalak téged.

HENRIK Ti engem becsaptatok. Ti össze voltatok beszélve!

KÁLMÁN Most van szerencsém özsentségét először láthatni, akárcsak téged is, kedves rokon. De szívemben irántad csakis baráti, rokonai érzelmek lakoznak. Nem én törtem be sereggel országodba. Ha elvonulsz, és nekem Álmost kiadod, gazdagon megjutalmazlak.

PASZKÁL Feltételem az, hogy Álmost nem bánthatod.

KÁLMÁN Nem is akartam bántani soha. És nem is fogom soha. Nem lenne ésszerű, szentatyám.

PASZKÁL Nem kellene már ennünk, innunk, édes Henrik király?

KÁLMÁN Sátramban négy személyre meg van már terítve. A negyedik hely Álmos öcsémé, ha asztaltársul ajánlhatom őt szentségednek és néked, kedves rokon.

PASZKÁL Menjünk. Szeretem a magyar étkeket. Van nekünk a Vatikánban egy magyar szakácsunk...

Mindhárman el

V.

A királyi terem. Kálmán trónon, fején korona, körülötte főurak, főpapok arctalan. A másik trónon mellette Buzilla királynő és három gyerek, László, István és Zsófia. Jön Álmos és kísérete

KÁLMÁN Édes öcsém, én vérem, drágaságom, légy szeretve üdvözölve ide-haza!

Általános élfjenzés

Nem Passauban, száműzetésben, a német császár fészereiben vagy óljában van a te helyed, hanem az én testvéri oldalamnál. Jó keresztény a német császár, elismerem, de mégsem ő ennek az országnak az ura, és hűbérese mi nem leszünk, ugye Álmos öcsém. *(Az egyházfiak felé néz, azok hallgatnak)* Azt kívánom, amíg én hadakozom a végeken, te békében élhess kedvteléseidnek, vadásszal szabadon; lelkebben megbántottság nem lakozik, feledjük el a múltat. Hidd el, hátsó szándék nem vezérel.

ÁLMOS Elhiszem.

KÁLMÁN Most pedig hozzátok elő Álmos herceg menyasszonyát.

Hozzák Predszlávát menyasszonyi ruhában, koszorúsan és kíséretét

Szvjatopolk nagyherceg leánya, Predszláva. Ő az én királyi ajándokom, cserébe a békéért. Királyné, kérek, vezesd öcsénkhöz jövendő feleségét. BUZILLA *(Predszlávát Almoshoz vezet)* Legyen a ti boldogságtok múlhatatlan, legyen a ti minden gyermeketek oly szép, mint ti ketten együtt.

Általános boldogság

KÁLMÁN Hogy tetszik? Szép nő. Sokasodjatok csak.

ÁLMOS Korainak érzem én még... Nem gondolok házasságra...

KÁLMÁN Nézd meg jobban, szép nő. Ennél nagyobb ajándékot nem adhatok.

ÁLMOS Kémet az ágyamba.

KÁLMÁN Miért keresel minden tetteimben alamuszíságot, miért? Rosszak a te tanácsnokaid, Álmos. Ha énnekem nem ez a kedves szicíliai Buzilla volna a feleségem, bizony szláv nőt vennék, ki bizánci hitű, mert elég az, hogy magunk vagyunk római keresztények. Ez olyan föld itt, hogy a síkság is kicsúszik a talpunk alól, ha nem vigyázunk. Ennyit ezért a földért, melynek harmada változatlanul tiéd, igazán megtehetsz.

ÁLMOS Menyasszonyommal válthatok szót négyszemközt, uram?

KÁLMÁN Majd az esküvő után, amit azonnal megtartunk.

A király vezetésével kivonulnak, zene VI.

Terem. Jön Álmos, Predszláva még mindig menyasszonyi ruhában, Uros

ÁLMOS Magyarázd el neki, miért kell azonnal menekülnünk.

UROS Tanul már magyarul, herceg, talán megérti, ha lassan mondd neki.

ÁLMOS Nincs arra időnk! Mondd el neki szlávul.

UROS Én rác vagyok, ő orosz. Hasonlók a nyelveink, de félreérthet engem.

ÁLMOS Mondd el neki, Uros ispán, hogy nászjé helyett nagy titokban indulunk. *(E)*

UROS Hercegné, férjed kénytelen Lengyelországba menekülni, különben bátyja, Kálmán király orvul megöli, és téged is megöli. Kérde, ugyan miért ölné meg minket Kálmán király, aki téged öccsének feleségül nem kevés jószágokért szerzett. Azért, mert Kálmán király bosszúálló, és lesújt az olyanokra, akik már vélik, nekik jószívűen megbocsátott. Hideg ember ő, és bosszú van az ő véreben, árpádházi vér. Teérted sokat fizetett Kálmán király, de még

többet fizetett a német császárnak, hogy Álmost, ki hozzá menekült, toloncolja Magyarhonba vissza. Ha nem rossz szándék vezérelné, ugyan minek fizetne Kálmán király ennyi vagyonokat németnek, oroszok egyaránt? Ezen ünnepi napon, midőn örök hűséget esküdtél férjednek, ajánlatos néked is vele együtt titokban a lengyelekhez menekülnöd, mielőtt Kálmán bosszúja téged is elér.

PREDSZLÁVA Ez valami rossz álom lehet.

UROS Rossz álom, csak ebből nincsen ébredés.

PREDSZLÁVA Azt hittem, itt nyugaton, nálatok enyhébb az élet, miként az éghajlat is enyhébb!

UROS A Rurik-dinasztia, melyből származol, ugyanígy öldöklí egymást. Boleszló király, kihez menekülünk, dühében megvakítá öccsét, majd a mi földjeinken vonult bőjtölve, rongyokban Jeruzsálemba vezekelni, honnét nemrég érkezett honába vissza... Mért lennének mi mások? Fölöttünk is ugyanaz az ég van.

PREDSZLÁVA Lovon töltsem a nászszüzekamat?! Kálmán király, mikor megérkeztem, fogadott és beszélgetett velem. Azt mondta, Álmos betegesen gyanakvó, soha az ő királyi, bátyi jötteit értékelni nem tudta, gonosz szándékokat tulajdonított neki, mik nem voltak valóságok, és erre bizonyítéka az, hogy soha, egyetlen ujjal sem bántotta. Úgy is tűnt nekem, Almoson sehol egy Kálmántól eredő karcolás.

UROS Nem bánt, egészen addig, ameddig meg nem öl. És utólag ő, sohasem azonnal.

PREDSZLÁVA Olt már így bárkit is?

UROS Még nem. De fog.

PREDSZLÁVA Nem beteges gyanakvós élsz bennetek?

UROS Az élsz bennünk, beteges gyanakvós, nemzedékek óta. Csak az a baj, hogy akiben e betegség idejekorán ki nem fejlődik, pórul jár, és fejével fizet. Nem mondom én, hogy vérengzőbbek a mi uraink, mint a ruszokéi. Sőt mondhatom, a ruszok vérengzőbbek, ha berúgnak vagy felhergelődnek valami apróságokon. De a mi magyar királyi házuk, az megfontoltan és kévsé öldököl. A bűnt nem azonnal torolja meg, de megtorolja. Itt soha senki semmi bántást, vétket nem felejt. A megbocsátást nem ismerik itt. Színlelt minden megbékélés, hamis minden esküvés. Rókaelkű alamuszi sunnyogók vagyunk mi, szemből sose támadunk, de hátulról, lopva azt is leterítjük, akit talán nem is gyűlölünk, csak úgy hozza az éji lehetőség. Készülj, még ma éjjel Lengyelhonba menekülünk mi, akiről Kálmán király azt hiszi, hogy Álmos hívei vagyunk.

PREDSZLÁVA És ott mi lesz velünk?

UROS Mi lenne? Sereget gyűjtünk, hogy visszatérve Kálmánt a trónról ledöntsük.

PREDSZLÁVA Így Kálmánnak netán igaza van, ha Álmostól fél, és büntetni kívánja?

UROS Nem így, Predszláva, Álmos csak menekül, mert nem tehet mást, de a menekülést meg is lehet unni.

PREDSZLÁVA Nem hiszem, hogy amit mondasz, való. Teszem, amit akartok, de nemsokára felébredek úgylis. *(Nevet)* Lovagolni fogok a nászszüzekámon! Ha én egyszer apámnak ezt elmesélem!

Mindketten el

VII.

Abaújvár kívülről. Sereg táboroz, a királyi sátor előtt Kálmán, odébb a felesége, a két fia. Főemberek, katonák

OTTMÁR Mire várunk, felség? Avagy ki akarod éheztetni őket?

KÁLMÁN Nem rossz ötlet.

OTTMÁR Harmadik napja itt rostokolunk, Újvár körülveve, Álmos lengyel és orosz katonái bent, semmi esélyük. Mire vársz, felség?

KÁLMÁN Hogy fellázadjanak a katonáim, mint Várkonynál a Tisza-parton, és hadakozás helyett elvonuljanak.

OTTMÁR Azt most hiába várod, felség, nem magyar katonákkal foglalta el

Álmos a várat, lengyel és orosz katonákkal nem egyeznek ki a mieink.

KÁLMÁN Hátha a német császár küld egy segélycsapatot... csak jelzésül, hogy ismét sarcot kér, Álmosért cserébe... ahogy szokta... Várom, hogy történéjék bármi, testvérgyilkos ne legyenek.

OTTMÁR Amióta megkoronáztak, Álmos egyebet se tett, csak borsot tört az orrod alá. És te túrted.

KÁLMÁN Tíz évig nyugton volt.

OTTMÁR De azóta nincs nyugton. Te közben meghódítottad Dalmáciát...

KÁLMÁN Nem is tetszett Rómának, nem nekünk szánta.

OTTMÁR Új törvényeket alkottál, az országban rend van, csak Álmos okoz folyton zűrzavart. Ideje volna...

KÁLMÁN Ideje volna, igen, csak nincsen hozzá kedvem. Én őt, a buta szépet, szeretem. Miért ne éljen?

OTTMÁR Mitől lettél ennyire engedékeny?

KÁLMÁN Magam se tudom.

Riadalom kint

ÁLMOS *(bevégtat lovon, leugrik, Kálmán lábai elé veti magát)* Kegyelmezz nekem, Kálmán! *(Átöleli a lábát)* Bocsásd meg bűneimet, lázadásaimat, bocsásd meg örüléseimet, méltatlan hazudozásaimat, légy kegyes és ne bántsd a lengyel és orosz katonákat, ne bántsd a feleségemet és csecsemő fiamat, engem se bánts nagyon, csak a szabadságomat vedd el, zárj börtönbe, hogy vezekeljek bűneimért további életemben! Egyetlen érdemem van, én beszéltem rá László királyt, hogy hívjon téged vissza Lengyelhonból, én kértem, te légy az utóda mint idősebb, ahogy a szokás előírja... minden egyéb tettem, szándékom, gondolatom téged sértett, gonoszságokban törttem a fejem, bocsásd meg szegény lázongó fejemnek, Kálmán.

KÁLMÁN Állj fel, mindent megbocsátok. Családod szabad, te is az vagy. A sereged békével vonuljon el otthonába. Aki magyar veled van, büntetlenül vonuljon el mind.

ÁLMOS Zárj sötét tömlőbe, zárj el Visegrádra, ahol Salamon raboskodott, ne lássam a napfényt többé, aláz meg, büntess, megérdemeltem!

KÁLMÁN Bántódásod nem esik. Indulj záránokútra Jeruzsálemba vezekelni. Te a világban szeretsz kalandozni, én kódexek közt, képzeletben. Kalandozz hát, és láss világokat, és elmélkedj azokról. Menj Jeruzsálemba egyedül. Feleséged, fiad itt marad.

ÁLMOS Tűsznek?

KÁLMÁN A védelmem alatt. Baj ne érje őket a fáradalmas úton. Térj meg épen, egészségesen. A határig egy kisebb csapat elkísér.

ÁLMOS Halleluja! Magyarok, dicsérjétek az Urat, az Úr kegyelmes!

Kálmán és Álmos összeölelkezik. Csönd, majd mind el, Álmos marad

Azt reméli, elpatkolok. Méreg lesz az étkem, méreg az italom. Kémekek mind a kísérőim. Segélj engem, édes Istenem, hogy visszatérjek, bosszút állni rajta! *(E)*

VIII.

Dömös. Az új monostor kerengőjében. Éjszaka. Kevéske beszűrődő holdfény, más fény nincs. Örök árnyéka mindenütt

FILBERTUS Vigyázatok Predszláva hercegnőre és a kislányra, ki ne jöjjenek reggelig a szobájukból, bármi történik is.

SZERZETES Békésen alszanak.

FILBERTUS Menjetek az ajtajuk elé, és ha menekülniük kell, segítsétek. Felyergelt lovakat az ablakuk alá.

SZERZETES Ha atyám megmagyarázná...

FILBERTUS Ez utasítás. Menjetek már.

Mások odébb

LAMPÉRT Hányan őrzik a királyt?

TISZT Vannak vagy húszan is, azt hiszem.

LAMPÉRT Nagyon kevés. Ok többen vannak.

TISZT Nincs itt katonájuk egy se...

LAMPÉRT Az övek minden szerzetes, meg a szolgálók, meg a mi főuraink közül is ki tudja, hányan... Itt a prépost, itt van tizenkét kanonok, akik itt laknak ezen a monostoron kívül, hogyne imádnák... Átkozott monostorszentelő! Mondtuk mi a királynak, ne jöjjön Dömösre, rossz szándékkal hívja ide Álmos... Éppen ide! hol Béla király alatt összedől a trónszék, és felyársalta, halálosan megsebezve őt! aki éppúgy a nagyapám volt nekem, mint Álmosnak! Ezért is ide alapította monostorát Álmos! Minek jött idea király, istenem? Ha őt ma éjjel megölik, nekünk se fognak kegyelmezni.

TISZT Merénylétől tartasz, Lampért ispán? Es ezt csak most monodod? De miféle jelekből gondolod? Vagy kémekek jelentették?

LAMPÉRT Kell is ide kém! Egy monostor a legjobb kelepce!

TISZT Azért ment volna már Jeruzsálemba is, ahonnan visszatérve, megrendülve monostor alapítását határozta el? Azért kért volna bocsánatot a királytól azt megelőzően? Hogy évekkal később törbe csalja?

LAMPÉRT Azért, mindent azért!

TISZT Ha ezt te ily világosan látod, miért nem látja a király?

LAMPÉRT Nagy király, bölcs király, törvénykezésünket tökéletesbítette, a szomszédainkat hódoltatta, de a látását a rokonsága elhomályosítja. Kérlek, uram, katonáid éberen őrkdjének.

TISZT Én ott voltam, midőn a Szentföldről megtérő Álmos herceget fogadta a király. Álmos sirva borult a lábához, Kálmán király őt magához emelte, Álmos kislányát átölelte, s kérde, mit kíván most leginkább Álmos. Felelé Álmos, leginkább vadászni akar. Úgy legyen, mondá erre a király, és díszes kíséretet adott neki, mennének a Bakonyba azonnal. Es elmenének...

LAMPÉRT Most nem a Bakonyban vagyunk, tiszt uram. Itt a falakból is török ugranak ki bármikor. Vigyázatok a királyra, azt mondom.

TISZT Úgy lesz. *(E)*

Jön Udvarnok, könyveket cipel

LAMPÉRT Ki vagy? Megállj!

UDVARNOK De jó uram...

LAMPÉRT Megállj, vagy velődet kiloccsantom!

UDVARNOK Megálltam, uram, tessék.

LAMPÉRT Te vagy az, dvornik? annyira sötét van... E könyveket hová cipeled?

UDVARNOK Dolgozik a király, ő kérte.

LAMPÉRT Dolgozik! Ahelyett, hogy vigyázna magára!

UDVARNOK Léhűtők tömege vigyázza, kidagadnak a monostor falai, annyian.

LAMPÉRT Csitt, halkan, jönnek...

Jön pár illető, a homályban alig látnia körvonalukat

1. ILLETŐ A gyíkleső kéznél legyen, ha az ablakon át menekül, elfogni azonnal.

2. ILLETŐ A nyakát, először azt kell elmetélni, ez a parancs.

3. ILLETŐ És aztán a hullát hova vigyük?

1. ILLETŐ Ott kell hagyni. Merre van itt a kijárat, az ördögbe is?

3. ILLETŐ Honnét tudjam? Itt vagyok én otthon?

Tapogatózva elmennek

UDVARNOK Uramisten... *(Elmegy a könyvekkel)*

LAMPÉRT Jó ég, ezek tényleg? Hát tényleg? *(Kifelé indul, de megint jönnek, a falhoz lapul)*

APÁT Úgy vigyázatok a királyra, mint a szemetek fényére, ezt kéri Álmos herceg. Nehogy bármi baj érje a királyt.

FILBERTUS Vigyáznak rá az emberei elegenden, ennyi fegyverest én még monostorban nem láttam.

APÁT Azért vannak, hogy a sötétben rátamadjanak a királyra, aztán a merénylő ránk fogják, meg szegény Álmos hercegre.

FILBERTUS Ördögi ötlet.

APÁT Német ötlet, hogy Álmos megint német segélyre szoruljon.

FILBERTUS Hiba volt az avatásra hívni a királyt.

APÁT Meg nem hívni még nagyobb hiba lett volna. Halkan az ablak alá menjetek, ha ott menekülne, védjétek meg, és vigyétek a szérűbe, ott nem fogják keresni.

FILBERTUS Melyik szérűbe, a nagyba?

APÁT A nagyba, a régebe, arról a jövevények azt se tudják, merre van. Nem baj, ha Kálmán király nekünk köszönheti az életét. Eddig nem szeretett minket, hát majd megszeret.

FILBERTUS Az jutott eszembe... nem is lenne rossz, ha ügyetlenül akarnak megölni... az jutott eszembe... ha ők késlekednek a merénnyel... egy álmerény a részünkről nem volna épp butaság...

APÁT A falnak is füle van, Filbertus fiam.

FILBERTUS Ezt a falat mi emeltük, meg Álmos herceg, ez a fal a miénk.

APÁT De minek a helyén emeltük, fiam? Ódon pince helyén, amit még a pogányok használtak áldozószentélyként. Sose lesznek ezek a falak a mi tulajdonunk, fiam, hiába, hogy mi emeltük... At van ez a hely szellemítve a pogány istenek által, századokon át kell majd böjtölnünk és imádkoznunk, hogy az itt lakást megelégteljük azok a pogány istenek. Menjetek, fiaim, vigyázatok a királyt éberen.

Elvonulnak

LAMPÉRT Az ördög se ismeri ki magát... megyek a királyhoz... elmondom neki.. mit mondok el neki?

Jön Kálmán, Udvarnok

UDVARNOK Nem helyeslem, felség, hogy éjjeli órán, elővigyázatlanul...

KÁLMÁN Az álmatlanság ellenszere a séta.

UDVARNOK Ez a hely huzatos... Felsőged csúza...

KÁLMÁN Nem olvashatok napi húsz órát, öregszem, nem bírom már.

UDVARNOK Épp felséged kérte, vigyem be a könyveket...

KÁLMÁN Mit érnek a könyvek? Mit érnek az én törvényeim? Megszegik. Élnék, ahogy élnek, halnak, ahogy halnak. Semmi törvény nem segít. UDVARNOK Azt tanácsolom, felség, térjen vissza a szobájába.

KÁLMÁN *(nevet)* Ha el akarom rekkenteni, ott találak meg a legkönnyebben.

Itt sötét van, udvarnokom. E monostor legbiztonságosabb része ez a tágas folyosó.

UDVARNOK Ki akarja elrekkenteni felségedet?!

KÁLMÁN O, hát ki ne akarja, udvarnokom? Számítalan okuk van rá, számtalanoknak. A törvénykezés ezzel jár, érdeket sért. Kinek az érdekét nem sértik a törvényeim? Van olyan élő?

LAMPÉRT Felség...

UDVARNOK Jézus!

KÁLMÁN Éles a töröm!

LAMPÉRT Én vagyok, felség! Én! Lampért, a rokon! Az őrséget megszerveztem... Álmos herceg is őrséget szervezett felséged védelmére... Többszörös gyűrűben vagyunk... Csak az ablakon át ne meneküljön, felség, arra veszélyes...

KÁLMÁN Ugyan mire veszelről fecsegsz, Lampért ispán? Kedvenc és egyetlen öcsém hívott meg ide, újonnan felszentelt monostorába, és illőn látja gondomat. Maga vadászta őzet és vaddisznót szolgált fel nekünk, és a legjobb borokat hozta el a kedvünkért. A vezető papság szeretve fogadott engem. Ily nagy egyetértés szinte sose volt közöttünk, mint tegnap és ma éjjel. Lelkem ujjong, a testvéri egyetértés annyi fölös vizsaly után biztosítva van közöttünk. S ti aggódni látszotok?

LAMPÉRT Ebben a sűrű sötétben aggódásunk se látszhat, felség.

KÁLMÁN Hangotokból látom. E homály csak az aggódástok szövedéke. Nem bíztok az árpádházi vérben? Hát mikor ontotta egymás vérének két árpádházi, híveim?

UDVARNOK Felséged tréfálkozni méltóztatik.

KÁLMÁN Csak mert örülök e szépséges új monostor láttán. Úgy vélem, kedvenc tartózkodási helye lesz ez Almosnak, ha vadászszenvélyéből az Úristen kigyógyítja egyszer.

UDVARNOK Fázom, felség. Hadd kísérjem szobájába.

LAMPÉRT A felséggel tartok én is, ha megengedi. En az ablakba állok, onnét figyelem majd a hajnalt, mely ezen a vidéken pártatlanul szép.

KÁLMÁN Netalán jártál már itt korábban?

LAMPÉRT Még nem jártam, felség.

KÁLMÁN Akkor honnét tudod?

LAMPÉRT Az ilyet az ember megérzi.

KÁLMÁN *(felnevet)* Menjünk.

Mindhárman el

IX.

Ugyanott. Reggel. Jön Kálmán kísérettel, Álmos kísérettel, köztük Béla gyerekeként, egy kislányt hoznak ölben, másik kicsi lány csecsemő, Predszláva kezében, és sok főpap, a papok közül egynek sincs arca

KÁLMÁN Szeretett öcsém, Álmos herceg, hálás szívvel köszönöm neked a kedves fogadtatást, a pazar vendéglátást. Szívesen időznék itt e csodaszép új monostorban, de kötelmeim túlságig számosak. O, a kicsiny Hedvig, és a nagyobbacska Adalhais... és Béla mily szépen fejlődik, szívem ujjong láttukon,

ÁLAMOS Felséges úr, édes bátyám, köszönőszavaidnál csak az én örömem emelkedettebb, amiért végre igaz békében és testvéri szeretetben volt alkalmunk egy fedél alatt időzni Isten segédelmével, kinek dicsőségére ez a monostor emeltetett.

KÁLMÁN Ámen.

Kálmánhoz lép arctalan 1. illető, valamit súg neki

Hangosabban, kérlek, nincsenek titkaim szeretett öcsém és a dicső apátok előtt.

1. ILLETŐ Összeesküvés nyomára bukkantunk az éjjel, felség, téged itt álmodban orozva legyilkolni akartak.

ÁLAMOS Nem igaz! Hazudik!

1. ILLETŐ Itt hozzák az orgyilkosokat.

Behoznak pár arctalan, mert szétvert fejű embert összekötözve

ÁLAMOS Ezeket én sose láttam, és az apát urak se látták, esküszöm!

APÁT Sose láttuk ezeket, felség! Mi éjjel biztonságodon éberem örködtünk, és imádkoztunk érte egész éjjel!

KÁLMÁN Az én embereim nekem nem hazudnak. De elhiszem, hogy az igazságot mondjátok ti is. Amig az ügyet pártatlanul vizsgálják, addig Álmos

herceg, egyetlen öcsém, kérlek, hagyd él e szép dömösi apátságot, vadász kedvedre a Bakonyban, járd szerencsével. A vizsgálat végeztével érte meggyünk, értesítünk. Ég veletek. Híveim, indulunk. *(Kíséretével el)*

ÁLAMOS Kigyóféreg, méregtoportyán, utolsó alja ember ez az én bátyám! Mit álltok itt? Hagyjátok, hogy élve megússza? Hogy sértégesen egész életemben? Ez a balul sikerült majom, ez a minden emberi torzulások kódexe, ez a lidérc?

APÁT Csillapodj, uram. Lehetnek köztünk olyanok...

ÁLAMOS Hát nem lehetek biztonságban sehol? Menjek a Bakonyba megint, és bujkáljak minden órában máshová felülött sátorban, hóban-sárban hónapokon át? Egy zárdában se lehet nyugovásom? Megint Passaubá fussak? Hányadszor immár, uramisten?

APÁT Passauban nagyobb biztonságban vágy, uram.

ÁLAMOS Mintha jó pénzért nem adna ki neki megint a német császár! S ha megint futok, ezzel bizonyítom, hogy a Vád igaz volt!

APÁT Világi vádaskodás, világi bíróság felett egyelőre nincs hatalmunk, herceg. De ki fogjuk vívni, hogy legyen, a te segédelmekkel, ha türelemmel viseled a sorsod.

ÁLAMOS Nekem már nincs türelmem! A tiétek az egyház, az túlél sok századokat, az enyém csak a magam élete! Itt álltok, és eltűritek! Miért nem végeztetek velem? Mi akadályozott?! Nem adtam nektek birtokot eleget? Sok semmi ember, ami ti vagytok, papok, a senkik óriás gyülekezete! Csak imádkozni birtok, sem erőtök, sem eszetek, sem szorgalmatok, rosszabbak vagytok az udvaroncoknál, azok legalább a leget hűtik! De mit tudtok ti? Ájtatoskodni, és isztok, zabáltok, az én pénzemen! Utállak! Mennyit adjak még? Adom az egészséget, tiétek az ország harmada, az én hercegi birodalmam, vegyétek, csak védjétek meg végre!

APÁT Hagyd a szófia beszédet, uram, készülj az útra.

ÁLAMOS Látom én már, nektek Kálmán királylása jó, én csak a ti hú kutyátok vagyok, aki harapdálja a király lábát, el ne bitangoljon a nyájtól túlságosan messzire! Erre való vagyok nektek én, ti nem szerettek engem!

APÁT Mi minden embert egyformán szeretünk, herceg, még a pogányokat is, de legfőképpen szeretjük a mi mennybéli atyánkat. - Segéljétek a herceget és feleségét és gyermekit az útra.

Mind el

X.

A királyi palota. Mindenfelé termék nyílnak. Jön Kálmán és Filbertus

KÁLMÁN Maradt egyetlen ivadékomb, nem tehetek másként! Vagy tehetek, Filbertus? *(Csönd)* Szántsándékkal betettem a fejemet a hurokba, a monostorszentelőn - és meg se próbált megöletni Álmos, az az alamuszi gyáva! Máskor akar elrekkenteni orozva, mikor nem számítok rá, másork, tudom én! Tudod te is, Filbertus! *(Csönd)* Hány éve immár, hogy túrtörtetem magam, hány éve immár!? Örökké gerjedt feszültségben élek, őmiatta - meddig éljek még így?! Ha olyan az ember, mint az árpádházaiak mind, akkor gyilkol - hát minek állok ezen isteni készletésnek ellen? Isten teremté az embert ilyené, testvérgyilkos vadállattá - hát akkor legyen is meg Isten akarata végre! Ugyan mit tenne ő énvelem, ha ő volna a király? Régen kutyáknak vettette volna a csontomat és fiaim csontjait ő - én pedig mit tettem? ajnároztam, babusgattam, minden gonoszított megbocsátottam, valamint azt is, hogy ő nem sántának, nem púposnak született - és mi a hála? Megmérgezte elsősülött fiamat! S ha nem ő, hát az emberei! S ha nem az emberei, hát az Isten, ki ezzel sarkall a neki tetsző tette! Igazat beszélek, Filbertus? *(Csönd)* Gyerekségem avval telt, ifjúkorom avval telt, felnőtkorom avval telt, hogy megálltam, öcsémnek vérének ne ontsam, mit kellett volna, mit a Teremtő reám testált cselekednem - tiltakoztam, e nagy munkában elégtém, tönkrementem, elég volt immár, a Teremtővel többé nem feleselek, hódolok neki, és a neki tetsző művet megcselekszem, halleluja!

Filbertus hallgat. Kálmán és Filbertus kimegy. Jön Uros, Pál. Pál azablakba áll, kifelé néz

UROS Meg van veszve.

PÁL A császárral higgadtan tárgyalt, ott voltam. Semmi nyomát nem láttam rajta az örületnek.

UROS Itt hetekig örjögött. Hogy elsősülött László fiát is Álmos és bandája mérgezte meg.

PÁL Már hogy mérgezte volna meg, ha közben Passauban lapult!

UROS Az orvosokat kivégeztette.

PÁL Az sosem árt.

UROS Az sosem árt, de azt is mondja, a felséges asszonyt terhessé is Álmos és bandája tette. És el is üzte a felséges asszonyt, hasában a gyerekekkel. PÁL Álmos! Miközben Passauban lapult!

UROS Én csak azt mondom, amit tőle magától hallottam. László fia halála igen megviselte. Kisebbit fia, Istvánt próbálja megszeretni most, bár eddig nem szerette. És elüzte a felséges asszonyt, hasában egy árpádháziaval. Ha lány lesz, jó. De ha fiú! abból még sok baj származhat ránk.

PÁL Nem késtem. Sőt azt beszélék, az asszonyt rajtakapta... valakivel. De az a valaki, tíz nevet is mondanak, azok a valakik itt vannak, semmi bajuk nem esett, ahogy látom. Nem értem. Félek.

UROS Nem tudni, valóban őrjöng-e, amikor őrjöng, vagy csak játszik. A császárral tehát higgadtan tárgyalt?

PÁL Ettek-ittak, barátságban váltak el Győr alatt, a császár ismét gazdagabb lett számos marhákkal, Almos pedig és családja megint fogságba esett. Predsláva hercegasszonyt a kicsi lányokkal Visegrádba vitték, Almost meg Béla herceget ide. A felséges úr kíséretében hozzák őket vasra verve.

UROS Azt hallottam, a császár immár egészen apró haddal jött ellenünk, könnyű lett volna rajtuk ütni, de a felséges úr erre nem törekedett.

PÁL Szeretném látni, kezd lenni a dolognak. A császárhoz fut Álmos, a császár sereggel indul ellenünk, a császár és Kálmán király találkozik, a császár ajándékokat kap, Almost pedig kiadja. Egyszerűbb lenne megállapodniuk, hogy Álmos a császár évi adó fejében sose fogadja be, avagy végleg befogadja.

UROS Miért nem állapodnak meg ebben?

PÁL Nem tudom.

UROS Almos minek fut mindig Passaubá, ha tudja, a császár újra meg újra ki fogja adni.

PÁL Hova futna?

UROS Futna a görögökhöz.

PÁL Jó pénzért nem adnák ki őket is, azt hiszed? Jó pénzért mindenki mindenkit kiad.

UROS Az egyház is? a klérus? amely Álmost védi újra meg újra? Ámbár mennyire is védi a klérus Álmost? Újabb és újabb lázadásra hergeli, aztán tűri, hogy fogságba essék. Almos helyében nem bíznék az apátokban annyira.

PÁL Abban viszont bízhat ugye Almos, hogy Kálmán és a klérus egymást gyűlöli?

Kis csönd

UROS Lehet, hogy ez sem így van. Nem árt, ha vigyázunk magunkra.

PÁL Leghűbb hívei vagyunk.

UROS Már csak egy fia maradt, és nincs már felesége.

PÁL Úgy gondolod... István fia is László sorsára juthat?

UROS Nem vagyunk halhatatlanok. S ha László után István is meghal...

PÁL Akkor Almos lesz az utód.

UROS Ha pedig Almosnak baja esnék, Béla herceg, a kisleány.

PÁL Akkor hát ezért cipeli magával a király maradék egy szem fiát, István herceget mindenhová. Azt hiszi, mellőle nem mérgezik el.

UROS Ha méreg végzett Lászlóval.

PÁL (*visszafordul az ablakból*) Megérkeztek. Menjünk elébük.

Mindketten el. Jön Henger (vagyis a hóhér), jó pár pribék

HENGER Idevezetik őket, mi pedig oda be. Lefogjátok, amíg a szemüket kitolom. Itt a zsákocská, ebbe kerülnek a szemek, vinni kell a királyhoz. Te hozod velem. Két pár szem. Két kicsi, két nagy. A szemek épek legyenek. En épen túrom ki belőlük. A fejük meg se moccanhat, ketten a fejüket, ketten a karjukat, ketten a mellükre terdeljenek. Van, aki először segédkezik? Na, figyeljétek. Ezek olyanok, mint a disznók. Ember formájuk csalás. Emberlelkük nincs. Üvöltének, visítanak, de az csalás, fájdalmat nem éreznek. Mindegy, látnak-e, sem. A gyerek még kicsike, de gonosz kígyó, szánni nincs miért. Aki ilyen kígyó-gyereket szán, pribéknek ne álljon. Ha állt, ne szánozzon. Aki szánozik, annak a szeme az az az, ki lesz tolvaj általam. Ez szép szakma, jól fizetik, tessék megszolgálni. En fájdalom nélkül ténykedem. Lessétek el mesterfogásaimat. Legközelebb csak vezénylek, és ti üttök ki szemeket. Ez most szerencsés alkalom, minden mozdulatot jól figyeljétek, szorgos munkálkodás eredménye szakavatott, fájdalommentes ténykedés. (*Kínéz egy ablakon*) Jönnék. Csak barátságosan.

Jön Álmos, a négyéves Béla herceg, kíséret

Üdvöz légy, Álmos herceg, üdvöz légy, Béla herceg. A fogadásra a gazdag ruhákat odabent vegyétek fel.

Mind el a másik terembe, csak Ottmár ispán országbíró és Filbertus pap marad

FILBERTUS (*zsákocskát vesz elő*) Itt van egy jobbágykölök monyorója.

OTTMÁR Az ilyen?

FILBERTUS Az ilyen. A disznóké se más, de szakértő szem észrevénné. (*Írást vesz elő*) Itt a tanúsítvány, írja alá kegyelmed.

OTTMÁR Miféle tanúsítvány?

FILBERTUS Amiről beszéltem. Hogy akinek a szemét kitalálták, az Béla herceg, és akinek a heréjét nem metszék ki, az is Béla herceg.

OTTMÁR Biztos, hogy a henger csak a szemét tolja ki, de kiherélni nem fogja?

FILBERTUS Biztos. Javadalma ezért óriás.

OTTMÁR Mihez kezd szegény Béla herceg vakon a heréivel?

FILBERTUS Isten útjai titkosak. Vaknak lenni árpádházi képes, de meddőnek lennie nem szabad. S hogy árpádházi, te tanúsítod. Írd alá.

OTTMÁR Még ki sincs tolvaj a szemük.

FILBERTUS Lesz az mindjárt. Írd alá. Avagy meggondoltad magad?

Sipítózás, zaja másik teremben

Megvan már.

Jön Henger, pribékek a zsákocskával. Pap átadja a maga zsákocskáját a Hengerek, azok el

Írd alá, és menjünk, nyújtsunk lelki vigaszt a nyomorultaknak.

OTTMÁR (*aláírja*) Förtélem. Rémtetteket támogat az egyház.

FILBERTUS Istené az ítélet joga.

Betámolyog a megvakított Álmos, a megvakított Béla herceg, Álmos zokogva üvölt, Béla herceg némán tapogatózik

Erre, uram herceg, meneküljünk.

ÁLMOSS A fiamat akarom látni, a fiamat!

FILBERTUS Látni nem fogod már, de odaát megláthatod őt is.

ÁLMOSS Kuttyák, ti is tudtok róla!

FILBERTUS Annyit teszünk, amennyit tehetünk. Az Úristen nem vak, ő lát. Mi szemmel bírók is vakok vagyunk.

ÁLMOSS Őt miért kellett megvakítani?! Őt miért?! Őt kiherélték, hallottam a parancsot, az én kicsi ivadékomat, átkozottak, rohadékok, őt miért?!

FILBERTUS Ne visíts, az ördög vigyen el!

Csőnd

Örülj a pusztá életednek. Siess.

Filbertus elvonszolja Álmost, Ottmár elvonszolja Bélát. Jön Henger, pribékek

HENGER Te nem szorítottad le a lábát. Te félrenéztél, mikor a gyerek szemét kitaláltam. Ti nem kaptok a fizetésből. Örüljétek, hogy a szolgálatban maradtok. Még egy ilyen hiba, és lakoltok.

Berohan Uros, Vata, Pál

UROS Hol vannak?! Mi történt?!

PÁL Ilyen gázság nem történetelt!

VATA Ez a Henger! Ez itt a Henger!

UROS (*nekimegy a Hengerek*) Te gyilkos, te utolsó!

HENGER Munkára, pribékek.

Pribékek leteperik Urost, Vátát, Pált, és nekifognak megvakítani őket

Csak nyugodtan, ahogy a marhákon, jobbágyokon, disznókon gyakoroltuk. Ne siess. Tartsd a nyakát keményen. Határozottan, ne fájjon. Mi nem nyúzunk, mi emberek vagyunk. Ne tévovázz. Egyetlen nagy ütással, nem turkálni benne, az fáj. Úgy. A másikat is neki. Jó. Tartsd erősen, ha elmozdul, neki rossz. Mi szenvedést nem okozunk, mi emberek vagyunk, minket az Úristen figyel. Csak szépen, nyugodtan, határozottan. Sivalkodásra süketen. Senkinek se lehet rossz az álma máma éjjel. Mi nem fájdalmat okozunk, mi végrehajtjuk az ítéletet. Úgy. Fogjad. Mutasd. Itt van. Szép szem, ép. Majd visszük a királyhoz.

Pribékek kitámogatják a megvakítottakat

(*Pribékhez*) Ennyi kezdővel jobban nem lehet. Meg vagyok elégedve. PRIBÉK (*nincs arca, váratlanul leszurja Hengert*) Bocsáss meg, a király maga kérte.

Henger eldől, Pribék a lábánál fogva kihúzza

XI.

A királyi palota. Kálmán fekhelyen kintlódik, feje bebugyolálva. Körülötte Draco, olasz orvos ténykedik, odébb áll Ottmár, valamint Sima fia Márk, Jákó fia Achillesz, Bot fia Benedek

KÁLMÁN Szaggat, lüktet, iszonyú.
DRACO Pus. Pus.
KÁLMÁN Gennyes?
DRACO Gennyes. Ez mára velő, ami a füleden kigyón, király.
KÁLMÁN A velőmet szívja ki a tapaszod, te henger?!
DRACO A bajt szíjja ki, aztat.
OTTMÁR Nagy mára te bajod, Kálmán király, ideje, hogy a túlvilágra gondolj, készítsd magad az örökkévalóságra.
KÁLMÁN Az én velőmből függ a flastromon, urak? Szagoljátok, tapintsátok, velő az?

Urak odamennek, szagolgatják a gennyet

DRACO *(sértetten)* Hivatásomat értem.
MARK Velő lesz az, úgy ám.
ACHILLESZ Szerintem folyékony velő.
BENEDEK Azért még maradt bévül királyunk fején, kinek agyból túlság adatott.
OTTMÁR Az igaz, de mi lesz, ha mindennap ennyi elfoly belőle?
MARK Nem kéne tapasszal színi, akkor hátha benn reked.
ACHILLESZ Kell lennie módjának, hogy az agyba visszatöltessék.
DRACO *(felháborodva)* Ez a mérges veleje neki. a többit is elmérgezi, ehhez én értek!
KÁLMÁN Vissza ne töltsed, doktor, ha ez fáj annyira!
DRACO Ez fáj, király, mi a fészkes fene fájna? Szagoljátok, nem bides?
MARK Bűdös, annyi szent.
OTTMÁR Igen bűdös. Rohadt velő ez már.
KÁLMÁN Így kellek megdöglönnem, mint kutyának? Megmérgeztetek, engem is, mint László fiamat! Össze vagytok ellenem esküdve, valamennyien! A csuhások pénzelnek, a németek pénzelnek, Bizánc pénzel, a pápa pénzel!, Álmos pénzel titeket! Takarodjál, gonosz doktor, meg ne lássalak!
OTTMÁR A legjobb orvos Európában.
KÁLMÁN Európában! Onnét ide veszekedett kalandorok özönölnék, rajtunk híznak! Te is takarodjál vackodba, Ottmár, amíg szépen mondom!

Draco és Ottmár sértetten el

Ti maradjatok. Gyertek közelébb. Kaptok fejenként tíz falut. Menjete el Dömösre, öljétek meg Álmost. Kaptok fejenként tizenöt falut. Bélát nem kell bántani, annak már heréje nincsen, de Álmos vak csupán, a fasza megvagygon, ne fabrikáljon nekem árpádházi fiút többé akárki néemberrel. Hülye az én maradék fiam, István, ezért is ölték meg a szépet, az okosat, Lászlót, de akkor is az én hülye fiam kövessen a trónon, és ne Álmos magja. Púpos az én fiam, István? Nem púpos. Hebeg, mint én? Nem hebeg. Okosnak nem okos, hála az égnek, okos királynál szerencsétlenebb a világon nincsen. Legyen a király hülye, hadd rángassák ilyen-olyan hatalmak, ne is vegye észre. Kaptok húsz falut fejenként. De Álmosnak ne csak a levágott tőkei hozzátok el nekem, a faszát is. Meg a fejét, hadd lássam. Az én daliás öcsém. Szüléim kedvence. Az ország kedvence. A nők dédelgetettje. Aki mást se tett, mint terveimet hiúsította. Holott én hagyta volna békén vadászni. Hagytam is tíz éven át, míg a klérus fel nem piszkálta ellenem. Ő meg hagyta magát rászedni, a barma. Azt se tudta, mi a tét. Vesszen el. Huszonöt falu fejenként. Ha ő a dömösi monostornak ötvenkilenc falut adott, nekem is megér annyit a teteme. Siessetek. Nem sokáig élek. Kezemben akarom tartani a fejét és a faszát.

Márk, Achillesz, Benedek el

Draco doktor! Csapold meg az agyamat ismét, fáj, fáj, fáj!

XII.

Dömös, a monostor kertje. Álmos, papok

FILBERTUS Predszláva hercegnő atyjánál lakik mostan, sokat alszik, jól eszik, csak emlékezni nem akar. A lányait nem ismeri meg.
ÁLMOS Rám sem emlékszik?
FILBERTUS Nem tudni... Mondják, arra sem emlékszik, hogy férjezett. Úgy véli, kérője csak ezután fog érkezni. Lovagolni nem akar, a lovaktól fél.

ÁLMOS Túl sokat menekültünk lovon.
FILBERTUS Russz nyelven beszél, magyarul érteni nem bír, vagy nem akar. De a russz nyelvet is elfelejtette már. Alig érteni, mit mond.

Csönd

A leányok, Adelais és Hedvig jól vannak, cseperednek, Hedvig már kezd beszélni, tanítják németre, latinra is...
ÁLMOS Mért nem lettek fiúk? Mért csak egy volt? Könnyű egyet kiherélni! Mért nem volt öt fiam, küldtem volna őket messzire, hogy megmaradjanak!
FILBERTUS A leányok, ha fiúnak születnek, ma szintúgy nem élének, herceg.

Csönd. Lódobogás

ÁLMOS Négy ló... öt... hat...
FILBERTUS Honnét veszed, herceg?
ÁLMOS Látom. Legalább hat ló... Közületek ma ki ment el vadászni?
FILBERTUS Senki.
ÁLMOS Engem jönnek meggyilkolni.
FILBERTUS Rémekeket látsz, herceg.
ÁLMOS Rémekeket látok, igen. Azt látom már, ami van.
FILBERTUS Nyugodj meg, herceg, elég a királynak, hogy megvakított. Álmos Nem elég. Ha csak fele annyira gyűlöl, mint én őt, a kivágott szíveimet is akarja, hogy lakmározzék benne. *(Feláll)* Kísérjétek be a kápolnába, az oltártól hátha megrettennek
FILBERTUS Testvérek, kísérjétek be a herceget.
BARÁT Megyek a kutyáért.

Két arctalan pap kítámogatja Álmost. Be pár fegyveres, Benedekkel az élükön

BENEDEK Hol van Álmos herceg?
FILBERTUS Mi közöd hozzá?
BENEDEK Több, mint neked, csuhás.
FILBERTUS Itt nincsen.
BENEDEK Hohóhó! Hát hol van? A templomba menekült? *(Kinéz)* Ott van, szorítja az oltárt, öleli. Gyertek, fiúk, szakítsuk le róla!

Benedek és fegyveresek ki. Jön arctalan Barát sok hatalmas farkaskutyával

FILBERTUS Ereszd rájuk, barát.
BARÁT Vér, vér, vér, tépjed, tépjed, harapjad, harapjad, szíjjad, szíjjad, vér, vér, vér, Jézus Mária!

Baráttal a kutyák kirohannak; ha a kutyák lehetségesek, ugatnak is. Odabent ugatás, üvöltés, hörgés, vitás

FILBERTUS *(térde esik. imádkozik)* Könyörülj, én Istenem, ezeken a szegény párákon, kutyák az istenadták, nem tudják, mit cselekszenek a te szentélyedben, atyám! Ha pedig majdan elhullanak, fogadd be őket is a te égi birodalomba. én Istenem, és bocsásd meg az ő vétkeiket, Atyám, mert nem tudták, hogy mit cselekszenek. Teremtényeid ők is, Atyám, s amiképpen nem feledkezétek meg arról, hogy megteremtésd őket is, azonképpen ne felejtsetek el, Atyám, hogy nem adtál nekik lelket, hogy a bűntől óvakodhassanak, hanem adtál nekik idomíthatóságot, ami a te hibád, Atyám, és nem az övék. Bocsásd meg nekik, hogy darabokra szagatják a gonosz embereket, akik szintén a te teremtényeid, Atyám, és akiknek te adál gonosz lelket, mert abban is gyönyörködöl, amiképpen minden jóban és rosszban, mert minden a te gyönyörűséged ezen a világon. Es fogadd be őket is országodba. Nagy a te hatalmad, Atyám, és minden élő és holt téged dicsőít, ámen.

Csönd lesz. Barát jön be a kutyákkal, valamennyien véresek. Betámolyog Álmos is, a keze véres

ÁLMOS Megsebezte a kezemet, törrel, amidőn az oltárt öleltem, megsebezte!
FILBERTUS Nyugodjál meg, testvérem, széttépték őket a kutyák. - Barát, vidd helyükre a kutyákat. *(Másik baráthoz)* Testvérem, az oltárt mossák le.

Barát el a kutyákkal. Másik barát el

ÁLMOS Véretem ontották a szemetek, beszennyezték az oltárt!
FILBERTUS Felzabálták őket a kutyák. A csontjaikat zsákba hordjuk, elküldjük a királynak, megjegyve, hogy saját vadászakutyaik tépték őket széjjel. A mi kezünk, herceg, tiszta.
ÁLMOS Az enyém véres.
FILBERTUS Beforr.

XIII.

ÁLMOS Milyen semmi azén vérem, azén szemem világa nektek, akik minden javaitok tőlem kaptátok, csuhás!

FILBERTUS Semmi az életünk az Úr előtt, herceg.

ÁLMOS Majd küld új gyilkosokat a király, azok a kutyákkal kezdik.

FILBERTUS Valószínű. Ezért hallgass meg, herceg. A király, hírlík, halálán van. Gyermekek fia, István követi majd a trónon. Kicsike még, tizenhárom éves, nyolc év múlva leszen nagykorú, addig főurak fognak uralkodni helyette, nem vagy biztonságban...

ÁLMOS Halálán van a király? Úgy? Hát ki a legidősebb árpád-házi, aki a trónon kövesse? Nem én?

FILBERTUS Te vagy, herceg. De vak vagy, herceg.

ÁLMOS Es ki engedte, hogy vakká legyek, ha nem ti?

FILBERTUS Te vak vagy, herceg, és elvakult is. Legjobb lesz, ha elmenekülsz innét. Nem fognak kegyelmezni néked II. István király tanácsnokai, kik minket gyűlölnék.

ÁLMOS Nem menekülök többé Passauba. A német császár engem újra ki fog szolgáltatni.

FILBERTUS Nem kívánjuk, hogy Passauba menekülj, herceg. Ezúttal biztosabb helyre menekítünk, Bizáncba.

ÁLMOS Bizáncba? Engem? Ti? Éppen ti?

FILBERTUS Jó messzire van.

ÁLMOS Bizáncba? A szakadár keresztényekhez? Mit szól ehhez Róma?

FILBERTUS Római az ötlet, herceg.

Csönd

Bizáncban él Irén császárnő, Aleksziosz császár fiának, Jánosnak felesége, és Irén császárnő, mint tudod, Piroska néven László nagybátyádnak leánya. Irén császárnő az unokaöccsét, téged, befogad.

ÁLMOS Egy bizánci császárné befogad, engem?

FILBERTUS Nyilatkozatot tett róla, herceg, nézd.

ÁLMOS Te ördögfatty, gúnyolsz? Befogad, arcon csókol, majd száműzet a világ végére.

FILBERTUS Az jó lesz, ott nem találnak meg a magyar gyilkosok.

ÁLMOS Ezért cselekedtem mindent a ti tanácsaitok szerint? Ezért alapítottam ezt a monostort nektek? Ezért adtam nektek földet, jószágot, embert?

FILBERTUS Az Úristennek ajánlottad mindezt, Almos herceg.

ÁLMOS Játsszotatok velem.

FILBERTUS Mindenki velünk így játszik az Úristen.

ÁLMOS Ha felnehetett volna azén kicsi fiam, Béla, akit előttem vakítottak meg a pribékek, ha nem pusztult volna a kiherélésbe bele, bizony mondom, kiherélne titeket is, heréltelenek született csuhások! Ti rosszabbak vagytok azén ideitlen bátyámnál is, aki a hatalmatokat próbálta korlátozni, sajnos sikertelenül! Miért nem álltam mellé, veletek szemben! Micsoda idióta voltam én is!

FILBERTUS Elvakult voltál, Almos herceg, mielőtt még szemedet kitölték. Vakságod valós lényed lényege. Nem sajnál téged az Úristen, ki rossz szemmel alkotott meg téged eleve, hogy ilyenben is gyönyörködjön. Ami kisfiadat illeti, ő már az Atyaisten mellett, az angyalok karában áll és énekel. Meglátod őt, mihelyt földi futásod véget ér, és szemet nyersz halálodon. Addig vakoskodj, és tedd, amire rendeltetél. Holnap visznek Bizáncba. Isten kíséreljen minden utadon. (E!)

ÁLMOS Kicsi fiam, édes szép ártatlan gyermekem, hol vagy, mikor láthatlak újra, mint látlak néha álmaimban, de üres szemgödörrel, véres arccal?! Látsz-e engem odaátról, ismét szemmel bírván, épen, gyönyörűen, amilyen itt voltál, amíg a pribékek kicsi tested meg nem becstelenítették? Adj nékem jelet, hogy létezel! Álmaimban szólni hozzád, álmaimban nyújtsd törékeny kezedet felém, borostáimat simítsd végig újra riadozva, és nevéss, midőn felteszlek a lóra, és szaladj felém bizalommal, szeretve, mint annyiszor, midőn végre hozzád hazatértem! Almokat adj nekem, kicsi fiam, és ne vond el magadat álmaimban tőlem! Senkit se szerettem soha életemben, sem szülőimet, kiket alig láttam, sem véreimet, sem lányaimat, sem asszonyokat, hanem csak tégedet, kicsinyem, én magvam, fiacskám! Egyetlen rokonom te voltál, és gyűlevész gyilkosok halálra kínoztak téged, és azóta létemnek sem látón, sem vakon értelme nincs! En már kezet sem emelhetek magamra, vak vagyok! En csuklómat hiába harapom, futnak a csuhások, és vérzésemet elállítják! En kötelet nem lelek, s ha fűszálakból csomózok kötelet a nyakam köré, meglepnek, jönnek, a kezemből kitépik, én meg se fojthatom magam, hogy téged mielőbb lássalak! Elvették utolsó szabadságomat is, a magamgyilkolás szabadságát! Álomban, álomban adj jelet, hogy látsz engem és szeretsz engem, és vársz rám odaát! Kicsi fiam, én apró énem, akit mellettem vakítottak, mellettem herélték, mellettem kínoztak kínoknak kínjaival, ne hagyj el engem álmaimban, amíg ebben a siralomvölgyben tanyázom, akaratom ellenére! Csak néha, néha jelenj meg ép valóságban, annyi nekem elég, és járj közben értem az Úristennél, hogy életem fonálát hamar szakassza meg!

Papok jönnek, lemosás Álmos véres csuklóját, aki hagyja, majd kivézetik

A pécsváradai apátságban. Jön Filbertus, Ottmár, Apát

APÁT Minek köszönhetem a kiváló szerencsét?

FILBERTUS Hoztunk apát úrnak egy gyermeket... négyéves alig múlt, igen kedves gyermek...

APÁT Bokorban találtátok, sírt-rítt az istenadta...

FILBERTUS Nos hát, nem egészen... ez a gyermek vak.

APÁT Vak? Bizonyos? Ha igen, vigyétek más monostorba, ez az én monostorom példaszerű intézmény, a clunyi apátság mása, itt vakokkal foglalkozni nem tudunk.

FILBERTUS Ez a gyermek nemrég még látott.

APÁT Annál inkább.

OTTMÁR Ez kivételes gyermek, apát úr. Máshol nem volna biztonságban, csak apát úr szigorú, kérelhetetlen monostorában. Itt nem fogják keresni.

Csönd

APÁT Mi politikával nem foglalkozunk, Ottmár úr.

OTTMÁR Ó, hát már ide is eljutott a híre!... Akkor nem kell apát úrnak magyaráznom, miféle nagy dolgok származhatnak ebből, ha...

APÁT Nagy dolog a földön, Ottmár úr, nincsen.

FILBERTUS A vallás, apát úr, nagy dolog. Es a túlvilág előretolt hadállásai, e clunyi mintájú kolostorok, e szigetek, apát úr, e menedékek a csalóka földi látszatból a valóban létezőbe... ezek egy félig már odaát levőnek a napjait megkönnyíthetik.

APÁT Filbertus diakónus úr csalódik, ha azt hiszi, mi úgy törünk világi hatalomra, mint azok ott Konstantinápolyban, vagy mint Róma püspöke, a pápa, ki a világi törvénykezés feletti uralmat is akarja. Ha az urak azt hiszik, én a mi itteni testvéreim közül bárkit valaha a világba visszaadok, tévednek. Nem adom vissza királynak se őket, urak. Ha értik, amit mondok: királyként sem. Mert az a bűn maga, urak. És én itt bűnre fölkészíteni jövendő világiakat nem fogok.

Csönd

OTTMÁR Rossz helyre jöttünk, Filbertus. Induljunk tovább.

FILBERTUS Hogyhogy ilyen könnyen feladod?!

OTTMÁR Csak hadd ebédeljünk meg itt a gyermekkel, apát úr, és megyünk tovább.

APÁT Ebédeljetek.

OTTMÁR Hozd be gyorsan, úgyis fázik odakint.

Filbertus kímegy

APÁT Igen nagyon helytelenitem az urak ötletét. Én itt túsokat tartani nem fogok. Es a testvéreknek hazudni nem fogok. Es zavaros magyar ügyletekbe bonyolódni nem fogok. Engem nem ezért küldtek ide Frankhonból, Ottmár. OTTMÁR Megértem apát úr szempontjait.

Jön Filbertus a megvakított négyéves Bélával. Csönd

FILBERTUS Gyermekem, itt most enni, inni kapunk, aztán indulunk tovább.

Csönd

APÁT Édes jó istenem! (Elfordul, sír, visszafordul) Hagyjátok itt e gyermeket.

Sötét. Lehet szünet

XIV.

Tizenhét évvel később.

Királyi palota. Jön II. István király, igen hasonlít apjára, Kálmánra, csak nem púpos - természetesen azonos színész játssza. Nem túl öreg, harminc év körül jár, de sokkal öregebbnek néz ki, beteges. Mögötte jön Ottmár, öregebb, mint az első felvonásban, de alig észrevehetően

ISTVÁN Jöjjön a borbély. Fáj a fejem.

OTTMÁR Hadd emlékeztessem felségedet, hogy tegnap már leeresztette felséged beteg verét.

ISTVAN Nem azért, hogy megcsapoljon, csak azért, hogy tükröt hozzon. Látni szeretném, mennyit foszlott az arcom tegnap óta. Egész éjjel ittam, alig élek.

OTTMÁR Egynapnyi rohadás látszik csak felséged képén, nem több.
ISTVAN Jól mondod. Akkor ne jöjjön. (*Beleül a trónba*) Te minek jöttél?
OTTMÁR Hivatott felséged.
ISTVAN Hívattalak? Lehet. Minek hívatlak?
OTTMÁR Gondolom, a lázadókról, a királyi címre pályázókról kívánt felséged hallani.
ISTVAN Az is lehet. Hányan is vannak?
OTTMÁR Mindössze hárman. Az első Saul, Pócs ispánnak, valamint felséged Zsófia nevezetű nővérének fia, vagyis felséged unokaöccse, akit az urak kívánnak felséged utódjául mint legidősebb árpádházi, tekintve, hogy felséged gyermeket nem méltóztatott nemzeni.
ISTVAN Nem méltóztatott! Szűz ebben a királyságban nem maradt tőlem szárazon! Egyebet se műveltem, csak velük hemperegtem! Tehetek én róla, hogy nem születtek? Meg is nőültem, ahogy az urak kívánták, későn, de beadtam a derekamat, hát volt értelme? A feleségem se szült! Politikusan nőültem, ahogy tanácsolótok - ne csodálkozzatok.
OTTMÁR Felségedet senki sem hibáztatja. De tény, a legidősebb ismert árpádházi mégiscsak Saul.
ISTVAN Hány éves mostan Saul?
OTTMÁR Tizenhárom.
ISTVAN Mint én, mikor megkoronázták. Hát Borics?
OTTMÁR Boricsot a zendülők közé nem számítom, mert ő külső sereggel szokott az országba betörni, és nem belülről mételez, és felséged amúgy is megverte párszor.
ISTVAN Kezdek emlékezni. Ki van még?
OTTMÁR Van még Bors, és van még Iván. A két ispánok.
ISTVAN Midőn Egerben ágnak estem, akkor ütötték fel a fejüket, hallottam már akkor. Csak hát felépültem, egyelőre. Mit tegyek velük?
OTTMÁR Felséged határoz.
ISTVAN Borsnak vágják le a fejét, Ivánt száműzöm és egész nemzetségét. Vagy fordítva, mindegy. Ivánnak vágják le a fejét, Bors meg, és egész nemzetsége, örök időkre legyen száműzve. Intézd. Nem érdekelnek.
OTTMÁR Jegyeztetem, felség. Es mi legyen Saullal? Es anyjával, és atyjával?
ISTVAN Mi legyen, mi legyen? Tessék kitalálni nektek. Süssék meg őket olajban, mint én Krisztierna úrasszonyt, ki a legjobb szeretőm vala, de a haditervet kiadta Bizáncnak, hát megsütöttem, és néztem, amíg sül. Vagy vágják le a végtagjaikat, és fészítsék a maradékot kerékre, tegyék ki a napra, ott száradjanak napokig. Nem így büntettem a lázadókat? és néztem, amint száradnak, sátrat üttem, kiültem eléje, és néztem, ahogy száradnak, és nézte az ország napokig, és azok közül sokan három napon át jajgattak. Nem így volt? Vagy találjátok ki más kivégzési módszert, legyen már nektek is fantáziátok. En minden disznóságot műveltem az emberekkel, amit a képzeletem és a hatalmam diktált, végére értem mindkettőnek, most már ti törjétek a fejetek.
OTTMÁR Küldd őket kolostorba, mind a hármat.
ISTVAN Inkább tömlőcbe, biztosabb. És külön. Minek jöttél voltaképpen?
OTTMÁR Felséged hívatott.
ISTVAN Vagy úgy. (*Szünet*) Meg fogok halni, Ottmár, érzem. Nekem nem a velőm folyik ki a fülemben, mint atyámnak, én úgy roskadok össze belül, hogy a tulajdon bordáim a gyomromba esnek és elemésztnődnek. Es semmi volt az életem. Hadakoztam a keresztességekkel, akik a királyságomon dúlva vonultak át, hadakoztam Boriccsal, meghódítottam Rámát, fosztogattam Bizáncot, a lengyeleket, a ruszokat, és henteregtem a nőkkel, és nem lett gyermekem, és nincs, aki emlékezne rám.
OTTMÁR A historikusok feljegyzik tetteidet, felség.
ISTVAN Akkor is hazudnak, ha nem kérik erre őket külön, ez a vérükben van. Nem tettem soha semmi jót senkivel. Nyolc éven át aljas urak a nevemben kormányoztak, amíg felnőttem, hagytam, gyerek voltam. Aztán magamhoz ragadtam a hatalmat, őket elkergettem, kivégeztettem, és mit műveltem? Henteregtem és büntettem, hódítottam és ittam. Részeg voltam, hogy kegyetlen lehessenek. Ma már nem ízlik a bor. Minek voltam én kegyetlen? Mit büntettem én? A vétkeikért büntettem őket? Mindenki aljas, aki él. Kell hát büntetni élőt? Csak azért, mert éppen eleven?
OTTMÁR Felségedet már simogatja a túlvilág.
ISTVAN A túlvilág, Ottmár, nem kegyes. A túlvilág semmilyen. Én ezt a mesét nem veszem be. Hazudnak a papok. En megismertem az embert, Ottmár, és tudom, hogy félelmében mesél magának szépeket. En megszűnök, ahogyan nem voltam valaha, és ennyi volt. Es ti is így vagytok ezzel, csak félték bevallani.
OTTMÁR Nem egészen értem, mi bántja felségedet valójában.
ISTVAN Jó kérdés, Ottmár, helyénvaló kérdés. (*Leszáll a trónról*) Valami hiányzott nekem egész életemben, és tudom, ha meghalok, nem lehet meg többé. A szeretet hiányzott nekem, Ottmár. Akiét szerettem, azok nem szerettek. Nemcsak engem, senkit. Színlelték. Maguk előtt is játszottak. Üresek voltak az emberek körülöttem, Ottmár. Olykor körömmel húztam le

a bőrt a pofájukról, hátha van alatta valami, és nem volt. Most. hogy a végére értem, tudom, végem, hiába köpölyöznek család jó pénzért, hiába hazudtak nekem valamennyien jó pénzért, ez hiányzik, ez hiányzik, nem a hatalom. Miért nem szeretted te engem, Ottmár?
OTTMÁR Szerettelek és szerettek, felséges uram.
ISTVAN Na, ne.
OTTMÁR Tisztem szerint korrektül szolgálalak, felség.
ISTVAN Tiszte szerint mindenki korrektül szolgált, és korrektül is lázadt ellenem. Ez volt az unalom. Mitől vagytok ti ennyire unalmasak valamennyien? Mitől vagytok a tisztetekkel ennyire azonosak? Mitől nincs bennetek ennél több? Bennem több volt, mint egy királyban. Mi az, hogy király? Tiszt, semmi egyéb. A hülye éppen olyan jó vagy rossz király, mint az okos. Középen áll, egyensúlyoz akarnok senkiháziak között. Az okos király rosszabbul is kormányoz, mert azt hiszi, ő tudja, mitől lenne jobb, és az egyensúlyt emiatt elvételi. Ilyen volt apám. Huzakodott az egyházzal, amely a legnagyobb világi hatalom, a csatát el is veszítette végül. Es mi az egyház? Az üres, riadt, félsz emberek védegylete, vára. A hülyék szövetsége. Semmi az emberre nem hasonlít jobban, mint a papjai. Hát kik ezek a papok? Van nekik saját arcuk, saját sorsuk, saját akarataik? Mid van neked, Ottmár? Én belépek a tükörbe, és látom, oszlik az arcom napról napra. De az az én arcom, Ottmár. A te arcod meg? Amióta ismerlek, és ismerlek gyerekkorom óta, egyforma, nem fog rajta az idő. De miért nem fog a te arcodon az idő, Ottmár? Mert nincs is ilyen arc! Báboknak van ilyen képük, Ottmár, mint neked!
OTTMÁR Felséged kitüntet, hogy őszintén beszél velem. Bárcsak korábban rászánta volna magát, és nem csak most, földi pályafutása alkonyán. Az én arcom álarc talán, de tartós, mert szövete nem ebből a világból való; papnak készülttem soká, majd nem az is lettem. Felséged arca elrohad, mert nincs meg benne az a másik anyag, az égi.
ISTVAN Hazudsz magadnak, Ottmár, ettől az önhazugságtól tartós a húsdod. A hazugság is tartósít, miként a született gonoszok sokáig élnek, láttam. De én hiába próbáltam hazudni magamnak, és beláttam ezt, én legalább emberként zuhanok össze, te viszont... te nem tapasztalad meg...
OTTMÁR Micsodát, felség?
ISTVAN A vereséget.

Szünet
OTTMÁR Felség, ma bal lábbal keltél. Ilyen expanzióban ez a királyság még nem volt... Kálmán csak az Adriáig jutott ki, felséged még tovább, a miénk már Ráma is... Felséged mindent kibírt, a keresztességeket. Borics támadásait...
ISTVAN Nem létező dolgokról beszélsz, Ottmár, ezek nem emberi dolgok.
OTTMÁR Mit szólna ahhoz, felség... ha felséged, még a halála előtt, a diadalt tapasztalná?
ISTVAN Miféle diadalt?
OTTMÁR A szeretetét.
ISTVAN Ugyan. Menj, hívd a borbélyt, mossa meg a hajamat, éjjel is tucatnyi tetűt szedtem ki a fejből.
OTTMÁR Csak néhány percet kérek felségedtől.
ISTVAN Mondjad, csak ne hosszsan. (*Visszavánszorog a trónhoz, beleül*)
OTTMÁR Tizenhét évvel ezelőtt felséged atyja, Kálmán király megvakítottatta öccsét, Álmos herceget...
ISTVAN Igen.
OTTMÁR Ki Bizáncba menekült; felséged Bizáncból a száműzetését követelte; János császár, felség Pirocska hűgának férje, erre megindult ellenünk sereggel, felséged megverte, békét kötött, János császár a tengeri végekre száműzte akkor Álmost, ott is halt meg két éve...
ISTVAN Tetemét hazahozattam, illően eltemetttem a királyok közé, mi kell még?
OTTMÁR Ugyanakkor Álmos herceg négyéves kicsi fiát, Béla herceget is megvakították.
ISTVAN És kiherélték, és belehalt, nem tehettek róla.
OTTMÁR Béla herceget nem herélték ki, felség, és nem halt meg, és ma is él.

Csönd
ISTVAN Hogyhogy?
OTTMÁR A henger egy jobbágykölyök heréi mutatta be felséged atyjának. Béla herceget pedig atyjától, Álmostól, ki azt hitte, meghalt, elválasztották, és felnevelték.
ISTVAN Kicsoda?
OTTMÁR Az egyház, melyet felséged az imént szeretethiányban elmarasztalni méltóztatott.

Csönd

ISTVÁN Ügyes! Legyen kivel zsarolnia az egyháznak a királyt, ha nem az egyház akarata szerint ténykedik! Ezt nevezik nálatok szeretetnek!

OTTMÁR Az egyház szándékait, felség, az egyháziak közül sem ismeri senki, még maga a római pápa sem. Tény, hogy Béla herceg felnőtt, és ő a legidősebb árpádházi, aki felséged trónjára ülhet.

ISTVÁN Mi a bizonyíték?

OTTMÁR Van róla írás, felség. *(Előhúzza)* Az én nyilatkozatom, és Filbertus püspöké, ki akkor még csak pap vala. Valamint odakint várakozik Pál, akit szintén megvakítottak aznap, de akkor még látott, és bizonyítja. De a legfőbb bizonyíték, felség, maga Béla herceg, aki szintén odakint várakozik. Felhoztam Pécsváradról, ahol a szerzetesek nevelték tizenhét hosszú éven át.

Csönd

ISTVÁN Ez azt jelenti, hogy már csak napjaim vannak hátra.

OTTMÁR Ez azt jelenti, hogy felségednek még hónapjai vannak hátra, és Béla herceg trónra lépését felséged makulátlanul előkészítheti.

Csönd

ISTVÁN Mire jó ez nektek?

OTTMÁR Nem hal ki az árpádház. Rend lesz.

Csönd

ISTVÁN Ha van még pár hét időm, hadd jöjjön.

OTTMÁR Hívom Pált, a vakot.

ISTVÁN Ne őt. Azt a valakit hívd, aki azt állítja magáról, hogy ő Béla herceg.

OTTMÁR Nem állítja magáról, mert nemigen tudja. És vak. Mert megvakítani megvakították. A henger, aki tette, nem él már, sajnos. De felséged meggyőződhet róla, hogy vak, valamint megtekintheti, hogy a heréi épek... behívhatom?

ISTVÁN Nincs dolgom már ezen a földön, mindegy, hívjad be.

OTTMÁR *(kimegy oldalra, int, majd visszajön)* Máris bekisérik.

Jön Béla 21 évesen, ugyanaz a színészjátssza, mint Álmost, valamint kísérek

Ti elmehettek.

Kísérek el

ISTVÁN *(feláll a trónon)* Ez Álmos!

OTTMÁR Ez Béla herceg, felség.

Csönd

ISTVÁN *(lejön a trónról, Bélához lép)* Béla?...

Csönd

OTTMÁR Á szerzetben más nevet viselt, még nem szokott hozzá a saját nevéhez, felség.

ISTVÁN Fiam... engedd meg, hogy így nevezzelek, bár magamnak fiam nincsen...

Szünet, Béla hallgat, István körüljárja

Miért nem beszél?

OTTMÁR Nem süket, nem néma, csak vak... E helyzet túlságosan váratlan néki is... *(Bélához lép, neki mondja)* Fiam, megismered a hangomat, felelj a királynak.

BÉLA Igen.

ISTVÁN Mit igen?

BÉLA Kérdeztek, felelek.

ISTVÁN Hogy vagy?

BÉLA Köszönöm, jól.

OTTMÁR Köszönöm, jól, felség.

BÉLA Köszönöm, jól vagyok, felség.

ISTVÁN Igen. *(Visszamászik a trónra, ráül. Szünet)* Érdekes. *(Szünet)* Én vagyok a király, II. István, tudod te ezt?

BÉLA Mondták.

ISTVÁN En vagyok a te nagybátyád, ezt is mondták?

BÉLA Ezt is.

ISTVÁN Mit mondtak még?

BÉLA Mondták, sok mindent mondtak az utóbbi időben, mondták, hogy én Álmos herceg fia volnék, akit felséged atyja megvakított, és Bizáncban a

Szilárd nevet kapta, Konstantin, erre keresztelték át, és a Fekete-tenger partjára száműzték, ahol megalapította Konstanca városát, az új neve miatt, ahová sok magyarok menekültek felséged kegyetlenségei elől, mert felséged igen kegyetlenül uralkodott, de aztán két éve Konstantin tetemét hazahozatta, és eltemette pompával a magyar királyok sírhelyére, Fejérvárra...

ISTVÁN Igen. - Mit kérdeznek tőle?

OTTMÁR Bármit, felség. Béla herceg memóriája rendkívüli. Mindent megjegygyez, amit egyszer mondanak néki. Írni, olvasni persze nem tud, de sokat olvastak fel néki a barátok Pécsváradott, ahol nevelkedett, egy cellában, hová másoknak, mint a beavatottaknak, belépésük nem volt.

ISTVÁN Tizenhét hosszú éven át?

OTTMÁR Pontosan.

ISTVÁN *(leszáll a trónról, Bélához megy)* Hogyan éltél eddig?

BÉLA Jól, uram, köszönöm szíves érdeklődését.

ISTVÁN Es az, hogy nem látsz... az nem zavart?

BÉLA Nem, uram. En látok, álmaimban. Szeretek aludni, felség.

ISTVÁN Szeretsz aludni... - Szeret aludni?

OTTMÁR Csak mint bárki más, felség.

ISTVÁN Álmodban látsz tehát?

BÉLA Látok. Nem tudom elmesélni, mit látok, de szépeket, és jó nekem olyankor, ezért is alszom, amikor lehet. Es mikor felébredek, nem látok. Ebből tudom, hogy ébren vagyok, uram.

ISTVÁN És akkor rossz neked?

BÉLA Nem rossz, uram, csak más... Pál atyámnak, ki szintén vak, és sokszor látogatott engem, rosszabb, ő tovább látott, mint én, és szenved. Szerintem vaknak lenni jó... Szagol, hall, tapint, izel az ember... az nagyon jó. Es gondolkozni tud.

ISTVÁN Az élet, az olyan, nem lát az ember, csak tépelődik... Daliás szép termeted van... atyádtól örökölted... emlékszel reá?

BÉLA Nem emlékszem, felség.

OTTMÁR Álmaiban gyakran látja őt.

BÉLA Nem látom atyámat álmaimban.

OTTMÁR Bizonyosan látja. Beszéltünk doktorokkal, szerzetes atyákkal, kik ifjan látott vakok szakértői, azzá képeztük őket, Filbertus meg én; bizonyosan látja.

Csönd

ISTVÁN Látod atyádat álmaidban?

BÉLA Nem látom. Nem emlékszem a gyermekkoromra.

OTTMÁR De álmaiban lát, maga mondta!

ISTVÁN Hagyjuk. Tudod, ki vagy te valójában?

Csönd

Hadd halljam, ki vagy.

BÉLA Azt mondják a barátok újabban, nemrég, hogy Béla vagyok, Álmos herceg fia.

ISTVÁN De te mit mondasz?

BÉLA Amit a barátok. Velem voltak mindvégig. Tápláltak. Meséltek. Fürdettek. Fésültek. Itattak. Megágyaztak. Láttak helyettem. Testemet edzették. Öltöztettek, vetkőztettek. Mindent nekik köszönhetek.

ISTVÁN Mit mondtak a barátok korábban, ki vagy te?

BÉLA Isten báránkjája. Így hívtak engem soká: a Bárány.

ISTVÁN Milyen egy bárány?

BÉLA Fehér gyapjas, jámbor állat, legel.

ISTVÁN Legeltél te életedben?

BÉLA Én nemigen, én szürcsölök, lefetyelek, a bárány legel.

ISTVÁN Mit legel?

BÉLA Fűvet.

OTTMÁR Mondom, hogy mindent megjegygyez!

ISTVÁN Milyen a fű?

BÉLA A fű... a fűnek fűíze, fűillata van... fűvet kóstoltam, rágcáltam... Van ott nekünk a monostorban földünk, birtokunk, veteményesünk; ültetünk, kapálunk, szüretelünk, disznót, marhát, kecskét tartunk, fejünk, fonunk, ez mind nagyon jó, felség... a termőföldnek szaga, felség, az a boldogság... és az állatok melege, a tejük illata... és zsolozsmázunk, és beszélgetünk, és szeretjük egymást...

ISTVÁN Milyen a színe? Á fűnek!

BÉLA A fű színe... a fű színe...

ISTVÁN Á színe, milyen?

OTTMÁR Ne zavarja, felség, tanulta, most keresi...

BÉLA Zöld. A fű színe zöld.

ISTVÁN És milyen az a zöld?

OTTMÁR Felség, magad se tudnád körülírni.

ISTVÁN Igaz. - Szörnyű lehet semmit se látni.

OTTMÁR Ó megszokta már, és boldog ifjúsága volt. Vannak, akik látnak, s mégis rosszabb sors jutott nekik. Felség, hónapjaid vannak még, de éveid nincsenek, ha emlékeztetnem szabad téged...

ISTVÁN Es ezt a szörnyűséget az én apám tette.

BÉLA Úgy értesültem a barátoktól, tétlél te is szörnyűségeket. Embereket főzöttél elevenen, lassú tűzön. Ganéjt töltöttél szájukba. Ganéjon égettetted őket. Bort vezetted végbelükbe. Égő viaszgyertyát csepegtetted beléjük...

OTTMÁR Úgy vélem, nem ez a pillanat, herceg...

ISTVÁN Csak hadd mondja, miféle igaz mesékkel traktáltátok. De mondok más is, hallod, Béla? A keresztetek... tudod, kik azok...

BÉLA Tudom.

ISTVÁN A keresztetek a szlávok földjén, mikor átvonultak, a szlávok szemét kivájták, kezüket, lábukat levágták, és úgy hagyták őket élni... és a fővezér, maga Walter Golier, ő meg Rajmund de Agilis gróf, és Ademar tettek így!...

BÉLA Én már mennék, atyám.

ISTVÁN Téged szólít atyjának?

OTTMÁR Engem meg mindazokat, kik Pécsváradott gondját viselték tizenhét éven át.

ISTVÁN Milyen büszkén mondd ezt.

OTTMÁR Büszkén, felség, igen.

BÉLA Mennék cellámba vissza.

ISTVÁN Béla fiam, azt most már nem lehet. Király leszel.

BÉLA Azt nem lehet, vak vagyok.

ISTVÁN Nincs jobb egy vak királynál. Termeted délceg, lehet majd a népnek mutogatni, fiam. Es eléd tolnak aláírnivaló aktákat, birtok meg tisztség adományozásáról, ettől megfosztásáról, alapításról, lerombolásról, kivégzésről, és te minden látó királynál szabadabban írhatod alá. Avagy nem ez volt az egyház szándéka, Ottmár?

OTTMÁR Az egyház úgy vélte, nem szakadhat az árpádháznak magva. Az örökletes királyságnál bölcsebb rend még nem volt. Rómát a demokrácia éppúgy tönkretette, mint választható császár intézménye. Addig volt rend, amíg vérségi alapon örökölhetett a hatalom. Vagy nézd Athén példáját, felség. Világhatalmát a népuralom, a választás ásta alá. Akolba terelve él csak túl a nép, kerítések között, ha kívül veszett kutyák ugatnak rá, és belsőleg igazgat minden egyént a hite. Az egyház rendet áhit, miként minden szolgálói, hívei. Odaát sincs más rend.

ISTVÁN Ott könnyű, ott a király örökké létező.

BÉLA Én nem leszek király, felség. Nekem azt mondták, hogy szüleim a mezők, a fák, a bokrok, és úgy találtak. Mondták, testvéreim minden állatok. En magamhoz legközelebb a lovakat érzem, meg a kutyákat, cellámban sokat ugattam, nyerítettem gyermekkoromban. Mondták, ember vagyok, férfi vagyok, mindennek, ami élő, békés társa. Elmagyarázták, faszom miért nem csupán vizelésre alkalmas, mikor ideje jött, s én megriadtam a kéjtől. De hogy nekem atyám és anyám volt, azt csak nemrégiben közölték velem, és még nem szoktam e gondolathoz hozzá. Hogy minket Isten ennyire közvetve teremt, és nem enkezével.

ISTVÁN Igen... Vítotték neki nőket?

OTTMÁR Hogy képzeled, felség!

ISTVÁN A drágalátos árpádházi faszával, értékesnél értékesebb árpádházi magjával mit tettetek eddig ennek a deli legénynek? Ha, mint mondd, a henger mégsem herélte ki?

OTTMÁR (szünet után) En nem éltem velük, én csak látogattam.

ISTVÁN Nos, Béla fiam?

BÉLA Az atyák és a testvérek voltak oly kedvesek, és magvamat ajkukkal, kezükkel, fenekükkel rendszeresen kifejték.

ISTVÁN Rendszeresen.

BÉLA Úgy hat-hét éve legalább naponta, naponta többször is.

OTTMÁR Én erről nem tudtam, felség, esküszöm!

ISTVÁN Nem tudtál! Nekem mondd ezt, te féreg?

BÉLA Nem értem, felség, mi ebben a bűn. En is nekik, viszont. Mi szeretjük egymást a monostorban.

Csönd

ISTVÁN Úgy. (Szünet) Elrendelem, hogy Béla herceg azonnal nősüljön meg. Elsőszülött fiát még látni akarom. Talán annyi időm van még. Ottmár, intézkedj.

OTTMÁR Már intézkedtem, felség. Kint: várnak a feleségjelöltek.

ISTVÁN Ne mondd. (Csönd) Valóban rosszul áll a szénám. Hányan?

OTTMÁR Egyelőre hárman. Származása mindnek magyar királyhoz méltó.

ISTVÁN Szlávok?

OTTMÁR Szlávok. Béla herceg édesanyja is... De ezek mind Bizánc-ellenes szlávok!

ISTVÁN Német hercegnő nem akadt, mi?

OTTMÁR Ha szükséges, lehet szerezni. De felséged is tudja. a német szövetséget nem pártolja a pápa... a németek hagyományosan hajlandók Bizánccal játszani össze... és felséged hódítási célja Ráma, Raska, Zeta... hol felséged bizánci érdekekkel ütközik... a német vonal másodlagos, felség... és lesz majd újabb kereszties hadjárat, szervezi a pápa... a német császár mind ez idáig Boricsot támogatta... meg Almost... tudjuk... ez a hagyományos germán-szláv szövetség, amelybe Bizánc is beépült... nekünk Bizánccal van háborúnk, felség.

BÉLA (nyugtalanul) Én nem akarok nőt... Szeretnék cellámba visszamenni.

ISTVÁN Nem mész vissza sehová. Azonnal csinálj nekem egy árpádházi örököt, te nem fogod látni, de én igen. - Hívd be azokat a szajhákat. OTTMÁR Szüzek, felség, kiváló származású szűz valamennyi, megvizsgáltuk őket!

ISTVÁN Jöjjenek a szajhák.

Ottmár ki

Tudod, Béla, én nem reméltem már semmit ezen a világon... és most hirtelen... (Csönd) Nem kívánom, hogy viszonzszeress engem. De én embert még úgy, mint téged, nem szerettem. (Sír, zokog. Béla riadtan áll) Amíg pedig élek, a szeretetemtől nem menekülhetsz. A barátok kiveték a faszodat, az semmi, én viszont ellátalak minden földi jóval. Megszánt engem az Úristen mégis... Es megkeresem annak a hengernek a porló maradákat, aki téged nem herélt ki akkor, és akkora síremléket emeltetek neki, hogy a csodájára járnak. - Hallgatsz. Nem számít. Király teszel.

Jön Ottmár, Pál, három nő

OTTMÁR Pált is hoztam, aki tanúsítja...

ISTVÁN Na, gyertek szüzek.

OTTMÁR Nem tudnak magyarul. Latinul satudnak.

ISTVÁN Nem baj. - Most én leszek a szemed, Béla herceg. Elmondom sorjában, mit látok. Látok három fiatal leányt, kik szendén állnak, és néznek lehajtott fejjel, ami semmit sem jelent, házisárkányod lenne bármelyikük. Egyikük az lesz. Nézem a csipejüket, szülésre való-e. Nézem a keblüket, szoptatni való-e. Nézem az ajkukat, szopni tudó-e. Nézem az ujjait, simogatni alkalmasak-e. Most elbűk járulok, és ruhájukat megoldom, föllebbentem, sorra megsemelem, combjaik közt mit tartogatnak. Én értek a nőkhöz, Béla herceg, máshoz sem értek. Most az elsőnek megsimitom a combja között, nedvedzik-e. Mosta másodikhoz lépek, ugyanazt művelem. Igen. Harmadik. Szét a lábat, szajha! Féltre az egyik combot, hadd nyúljak beléd, szajha. Úgy. Hajolj hátra, törleszd a hasad előre, így kényelmesebb. Jó. Ha még férfi volnék, mindet hanyatt hajítanám. Nem vagyok férfi már. A szátokat hadd lám. Kinek mennyire puha, telt, vérszívó. Igen. Ez ilyen. Az olyan. Ez emilyen. A fogatokat hadd lássam, kancák, mennyire épek... Ottmár, ne fordulj el, nézzed. Mégis hím vagy te is, lám csak. Pál, te vak, nézzed! - Nos, szüzek, aránylag alkalmasok vagytok egy eltérített férfiút visszatéríteni. Melyiktek is nedvedzett azonnal, mihelyt hozzája értem? Ez volt, igaz, Ottmár? Ez az. Na gyere, szajha. Ki ez a szajha, Ottmár?

OTTMÁR Inkább ezt a másikat ajánlanám, felség, Illona a neve, Uros szerb nagyzsúpán leánya, ki legfontosabb balkáni szövetségesünk lehet. ISTVÁN A másik kettő?

OTTMÁR Az egyik rámai, a másik zetai. Zeta jelentősége csökkent, felség. Rámát pedig felséged ügyis hódoltatta nemrég. Uros nagyzsúpán, ha leánya magyar király felesége lesz, szerződésben garantálja, hogy Ráma jogszertőleg is a magyar korona része, támadhatatlanul.

ISTVÁN Minek nekünk Ráma, mi van ott? Hegyek.

OTTMÁR De hiszen felséged nemrég hódoltatta!

ISTVÁN Hát aztán? Ez a másik nő nekem jobban tetszik.

OTTMÁR Felség, Rámában nincsen semmi, csak hegyek, ám Ráma határos mind a horvátok, mind a zetaiak, mind a velenceiek földjeivel... ISTVÁN Jó, nem bánom... - Vetközz.

OTTMÁR De felség...

ISTVÁN Nem ért magyarul? Majd megtanulja. (Tépi le Illonáról a ruhát, míg pillanatok alatt ott áll meztelenül) Tudja ez, mi a dörgés, hagyja, ez is jó feleség. Ottmár. húzzad le a csuhát Béla hercegről.

OTTMÁR De felség...

ISTVÁN Nekem kell ezt is? Még ezt is?!

OTTMÁR Béla herceg nem szokott ilyes erőszakhoz...

ISTVÁN Király lesz, hadd szokja. (Bélához lép, letépi róla a csuhát, Béla is ott áll meztelenül) Feküdj le, Béla, szépen kérlek. Hogy szokták a barátok?

BÉLA Én nem leszek király. Vissza akarok menni a cellámba!

ISTVÁN Fogjad le, Ottmár. Te is, Pál. Szemed nincs, kezed van. Segíték. Leteperni!

Ottmár, Pál, István leteperi Bélát. Pál rátérdelel a mellére, Ottmár a lábait fogja. István feltápászkodik, beryúl Illona lábai közé, szétfeszíti a combjait, majd ráülteti Béla hasára, és tartja, és fel-felhúzza működteti. Béla kétségbeesve ordít. Illona sikít. István elégedetten, felhúzza Illonát, szájon csókolja, a mellét, a combját simogatja, majd levágja térdelő helyzetbe Bélához, és a száját Béla alhasához igazítja, a haját fogva. Illona működni kezd, István szigorú felügyeletével.

Kézzeled is, nyelvvel is, te szajha, tanul meg egy életre!

Béla üvölt, Illona működik, a többi nő meredten bámul, Ottmár, Pál liheg. István egyszerre felrántja Illonát, és lovagló ülésben Béla hasára vágja, és fel-le mozgatja. Sikítás, hörgés, aztán vége lesz. István az izzadságát törli a homlokáról, visszavánszorog a trónhoz, beleül, Béla fekszik, Illona melléje gurulva fekszik, Ottmár és Pál felegyenesedik, liheg, a másik két lány döbbenetben néz, majd egyikük Bélára veti magát, de Béla elüti magától, a lány eldől, majd feltápászkodik

Ilyen nehéz, ennyire kéjtelen szeretkezésem még nem volt. - Na, szajhák, kifelé. Az az egy maradjon, akiben árpádházi kölok fogan éppen. Az a hogyhívják.

OTTMÁR Illona.

ISTVÁN Az.

OTTMÁR Igenis. *(Kivezeti a két lányt)*

ISTVÁN Majd elmagyarázom neked, Béla herceg, miféle módozatai vannak a szerelemnek, ezt a barátok aligha tudják. Biztosabban gyereket alkotasz, ha te vagy fölül, de hát elsőre nálad ez nem ment volna. En sokat voltam fölül, mégse ment, ez valami átok volt rajtam. Asszonyod nagy kurva lesz, örülsz neki, ha megcsal, azt úgyse látod. - Szép nagy faszod van neked, Béla, örülhet az egyház, örülhetek én is. Áldott legyen a henger, aki monyoródat mégse vágta ki.

Ottmár visszajön

Na, híres Ottmár, na, vénséges Pál, mindjárt csinálunk egy iratot, hogy látva láttátok, miként készül a következő árpádházi. Pál nem látta, tapintotta, így van?

PÁL Így van, felség.

ISTVÁN Béla herceg keljen fel. Öltöztessétek fel. *(Megtörténik)* Azt a szajhát is bugyoláljátok vissza, ha még férfi volnék, meggyaknám ma ötször, tőlem is árpádházit szülné, de hát nem létezem én már. Az esküvőjük fényes legyen. Utána menjenek, hova is menjenek, Tolnába, kap tőlem Béla herceg és neje királyi jóvedelmet, királyi szolgálatot, amíg élek, és halálom után azonnal megkoronáztassék Béla, a végrendeletemet fogalmazd meg, Ottmár. Es legyenek a háztartásukban poroszlok, kik az ő szeretkezéseiket intézik, és mindennap jelentik nekem, megvolt, és milyen volt. Ha egy nap is kimarad, leütem a fejedet, Ottmár. Csalni ne próbálj, lesznek ott nekem is kémeim. Ez a szajha pedig három hó múlva tudjon magyarul, magam kérdezem ki, ha még élek addig. Gyors halálomban ne reménykedjete *(Névet)*, ez a csoda erőt ad nekem. Az esküvőt Filbertus püspök celebrálja, ki Álmos herceg teteméért Konstancába elment, és Fejérvárott elkaparta. Most mindenki hordja el az irháját, csak Béla herceg maradjon.

Ottmár, Pál, Illona a ruháit maga elé kapva el

(Leszáll a trónról, levánszorog Bélához, aki csak áll) Nagy jót tettem veled, Béla, csak még nem tudod. Próbáltam én is férfiak végelében dugni, de hidd el nekem, a nőké kedvesebb. Majd rájössz magad. Ki tudja, miért van ez így, de így van. S hogy ez a csoda most velem, átalad, megesett, hajlok rá, hogy a Teremtő akarja ezt így. Ez kiváló szajha lesz, ez a nő, csak vigyázz, ne legyen fölötted túlságos hatalma. Verjed, alázd meg, ezzel kegyetlenül kell bánni, a teste engedékeny, de a szelleme, ahogy a szemébe néztem, durva és kemény.

BÉLA Milyen színű szeme van?

ISTVÁN *(kis szünet után)* Kékesbarna.

BÉLA És az milyen?

Csönd

ISTVÁN Ősszel a szél ilyen, a hulló levelek a hűvös melegben lassan, csaloika napsütésben... jó adag fanyar, keserű bora forrásvízben... emberi szem, az ember végtelenül veszélyes... szőre nincs... pucéran gyilkos állat... nem melegít, de fölhevít... részegít, hogy hányásodkor magadra hagyjon, homlokod ne fogja... és ha megsántulsz, székbe rak, és kitesz a nyári tűző napra, otthagya... ilyen szeme van neki.

BÉLA Inkább cellámba szeretnék vissza.

ISTVÁN Nem lehet. Nem én intézem így, hanem a papok, meg Ottmár, kik életem megóvták. Én ebben, hidd el, nem vagyok hibás.

BÉLA Inkább meghalnék.

ISTVÁN Nem adják azt könnyen.

BÉLA Mondták a barátok nemrég, a túlvilágon vár engem atyám, és anyám is odaér majd, ki állítólag él még eszementen valahol, és minden testvéreim, és ott együtt leszünk.

ISTVÁN Majd én is ott leszek.

Kis csönd

BÉLA Ne tégy velem ilyet odaát.

XV.

A királyi palota. Bevezetik Pált, majd ott hagyják, kimennek. Pál áll, pár lépést tesz tapogatózva, megáll

ISTVÁN *(jön)* Mit tudsz Béláról, vadászik?

PÁL Már hogy vadászna, vakon?

ISTVÁN Hitessék el vele, az ő vakon kilőtt nyila találta el a vadat, miből áll ez?!

És tanuljon meg lovagolni.

PÁL Vakon?

ISTVÁN Lássák őt lóháton a népek! Szerezzetek vakvezető lovat! Lóidomárok hozzatok be, külön kell mondani?! *(Csönd)* Téged mikor vakított meg az apám?

PÁL Nem biztos, hogy felséged atyja volt, csak úgy alakult, talán véletlenül.

ISTVÁN Mindegy. Mikor?

PÁL Annak is tizenhét éve.

ISTVÁN Te akkor már érett ember voltál.

PÁL Így is lehet mondani.

ISTVÁN Mondd csak... mit látsz te azóta?

PÁL Nem látok semmit.

ISTVÁN Jó, persze, ha vak vagy, nem látsz... de álmaidban... mit látsz?

PÁL Álmaimban... néha látok... valamit... nem is tudom... nem szeretek aludni.

ISTVÁN Nem?

PÁL Ébren tudom, hogy élek... csonka élet, nyomorult, de mégis élet. Felséged megjutalmazott jószággal, pénzzel...

ISTVÁN Ezt most hagyjuk.

PÁL Vannak még érzéseim, szaglásom élesebb lett, tapintásom szintén, izlésem kitűnő... sajnálnám ezeket idehagyni, felség. Es ha elnyom az álom... nem tudhatom, honnét, kicsodák rohannak rám, hogy álomban is mérsároljanak. Vagy netán az Úristen dönt úgy, hogy ne ébredjek fel többé soha. Ébren szeretnék meghalni. Tudjam, mi okozza vesztemet. Ha csak egyetlen pillanatra is, de tudjam.

ISTVÁN És álmodban mit látsz?

PÁL Képzeldőm. Emlékezem. De mindenre valahogy másképp, mint ahogy történt. Hol szebben... hol még randábban... talán ahogy a lelmem kívánja.

ISTVÁN De mit látsz?!

PÁL Hát amit a látók... Ha felséged szokott álmodni, és gondolom, szokott...

Nem merészelem megkérdezni, mit szokott álmodni felséged... ISTVÁN Ne is kérdezd.

PÁL Nem kérdezem, felség.

Csönd

ISTVÁN Te engem túl fogsz élni. Egy vénember fog túlélni, egy vak, egy nyomorék! Engem, aki látok!... Ha lehunyor a szememet, én akkor is látok, valami színeket, ha ilyen erős a fény... *(Lehunyorja a szemét, forgolódik, a kezével a szemhéját dörzsöli)* Nem bírok teljes sötétet csinálni magamnak...

PÁL Ne bánd, felség.

ISTVÁN Érdekes lehet... *(Ki akarja nyitnia szemét, nem bírja)* Az ördögbe... nem látok... beragadt a szemem, vagy mi... Hogy van ez... *(Rémülten forgolódik)* Segíts már, te vak, mi ez velem...

PÁL *(nyugtalanul)* Mi történt felségeddel?

ISTVÁN Nem látok! Eddig láttam, most nem látok! A szemhéjam a szememre ragadt!

PÁL Csipától lehet...

ISTVÁN Ne gúnyolj, te nyomorék, agyoncsaplak... hol vagy? Nem látok! Semmit se látok! Hívj segítséget, orvosokat, papokat...

PÁL Felség, nyugodj meg, ez csak valami ideges dolog...

ISTVÁN Te vertél meg szemmel, te átkozott!

PÁL Nincs is szemem!

ISTVÁN Irigyeltes, hogy látok, te vak! Téged küldtek rontásomra - de kicsoda? de kicsoda?!

PÁL Nyugodj meg, felség, és ha bűnhődni akarsz számtalan vételkedért, tedd azt, de ne engem okolj, és ne atyád bűnéért vezekelj, hanem a magadéért. ISTVÁN Atyám bűne? Még kiderülhet, hogy Béla herceget te vakítottad meg egykoron!

PÁL Felség!

ISTVÁN Látni akarok, nekem látnom kell, én látni akarom Béla fiát, mert fiú lesz, annak kell lennie, én el akarom rendezni a földi dolgokat még... Én nem vakulhatok meg! Segítség!

Befut Tatár és néhány besenyő

Nem látok, Tatár!

TATÁR Hívjak orvost, felség?

ISTVÁN Álltam, néztem, behunytam a szemem, és nem tudom kinyitni! TATÁR Beragadt, felség? Hadd nézzem... nem látok semmit, felség... (Pálhoz) Mit műveltél vele, vak vénember?!

PÁL En övele semmit, hanem övele a lelkifurdalása játszik, az gúnyolja őt. Voltak ilyen vakok, gyűjtöttük őket, miután Béla herceget a pécsváradi monostorba vittük, és tanulmányoztuk őket, én mint fő vakszakértő, hogy Béla herceg nevelését megalapozzuk... (Nevet) Voltak ilyen álvakok, Tatár, kik láttak volna, szemük ép vala, csak nem akartak nézni, de nem tudták, miért nem. - Tét nélkül óhajt felséged vak lenni, értem, csak az mégsem olyan.

ISTVÁN Akkor az átok alól oldozz fel azonnal, különben az én besenyőim beledet ontják!

PÁL Nem tehetem, felség, magad vagy az okozója...

ISTVÁN Mi ez bennetek, ez a bámulatos életvágy, hogy mindegy, milyen, csak élet legyen valamennyire?! Mi jó van a te életedben, vaksi vénség? Pusztulj a szemem elől!

PÁL Akkor hát látsz, királyom?

ISTVÁN Nem látok! Orvost hívjatok!

Pál gyorsan kitapogatózik

TATÁR Felség, amíg az orvos megjön... ölnék minket a magyarok! Igen rossz szemmel nézik, hogy mi vagyunk felséged testőrei. Igaz, hogy mi is öldököltük őket, a magyarokat, nem mondom, de csak mert nem adták a nőket.

ISTVÁN Száz magyart öletek meg egy kunért, csak gyógyuljak meg! - Vezetsetek ki a napra, hátha ott látok! Istenem, segít meg engem!

Besenyők kivezetik Istvánt

XVI.

II. István barátságában fekszik az ágyán. Körötte Tatár és más besenyők, Ottmár, Filbertus, Illona, Belos. Béla az ágyánál, fogja II. István kezét

ISTVÁN Nem vagyunk mi uralkodásra teremtvé - tépte a májamat, a szívemet a világ - én visszatéptem, késve, utólag, rosszul - vártam, az általam megkínzottak kísértésnek álmaimban, sose kísértettek, soha! - Sokat tenni nem bírsz, mennek a dolgok valahogy, kevés alkalom adódik, hogy tőled függne bármi, egyébként csak nyom, lapít a világ. Király vagy - fogoly vagy. És kétfelé fogsz hadakozni életedben, sőt háromfelé, mert a német összefog Bizánccal, és Velence velünk szemben Bizánctól kér segítséget, és minket ugyan támogat a pápa, de csak módjával, gyanús neki ez a fiatal nép, hunnak vél minket, fél tőlünk, nem szeret, és ránk küldi a keresztéseket újra, kik átvonulva földjeiden dúlni fognak, fosztogatni, ölni, rabolni... és el kell viselned ezt, kísérd őket a határig erős sereggel, összecsapást velük ne kezdeményezz, de ne hagyd magad, ha ők törnek reátok. Es viseld el a keresztéseket azért, mert alapjában Bizánc ellen vonulnak ők, noha Bizánc is pénzeli őket, és kémkednek rómaiak, bizánciak mindenütt keresztbe-kasul. Senkiben meg ne bizzál, hanem időről időre öldökölj ok nélkül, hogy féljenek. Aki nem fél, az rád támad, és lemészárol. Es hódíts, mert aki nem hódít, az elveszett, azt meghódítják. Es ha a magyar uraknak koncot vetni nem bírsz, felzabolnak téged. Ha győztes csata után meglegszel, leülsz, hátradőlsz, máris benned a késük markolatig, benned és minden ivadékaiban. És a szlávokban meg ne bizzál. Rosszabb az ember, mint a vad, ezt tanuld meg, aki Bárány voltál. Légy Ordassá. Ezek az én intelmeim tehozzád, miként I. István intelmei voltak Imre herceghez, azok az ő intelmei szépek, emberségesek, az enyimek meg olyanok, amikért az én tapasztalatommal kezkeskedem, és szavaimat vállalom az Úr előtt. - Es most add idea kölköt, Gézát.

BÉLA Adjátok oda neki.

A gyerek Gézát odatoztatják Istvánnak, aki tapogatja, a gyerek visít

ISTVÁN Jó egészséges hangja van neki, tud majd parancsolni. Hallom, Illona ismét viselős.

BÉLA Rögön teherbe esett, megszülte Lászlót is, másodszüült fiamat, kit még nem tapintottál. Ügyeltek a kémeid, uram, hogy naponta éljünk házaseletet.

ISTVÁN (visszanyújtja a gyereket, Illona elveszi) Az nem jó, a másodszüültöt le kell mézárolni. Testamentumom ez is. Valamint hogy engem Váradra temesetek el, ne Fejérvárra. Nem akarok ott nyugodni, ahol... Holtomban is gyilkolnám őket, bosszút állnék. Az én besenyőimre meg viseljétek gondot, ők védtek a magyaroktól éltem alkonyám. Ígérd meg, Béla.

BÉLA Ígérem.

ISTVÁN (felül az ágyon, kinyitja a szemét) Látok megint, Istenem, látok!

(Körülnéz) De randa a pofátok, de randa! (Visszahanyatlík, nem mozdul)

Csönd

FILBERTUS Kiszenvedett.

Csönd

BÉLA (megszagolja, szimatolja, megtapogatja, főlegyenesezik) Vezetsetek ki.

Páran kivezetik Bélát. Utánamegy Illona, Belos, Ottmár, Filbertus, Berohannak fegyveresek, a besenyőket Tatárral az élükön lemészárolják

XVII.

A királyi palota, de nem látni, sötét van. Kórus énekel, mint az első felvonás első jelenetében. Semmit sem látni, a vészkiáratjelzők sem éghetnek, csak hangokat hallani

FILBERTUS (hangja) Isten áldjon meg, Béla király, ki ezen a néven másodikként uralkodik az árpád háziak közül!

Éljenzés

(Hangja) Az Úrnak 1131-ik évében az Úrnak akarata ezennel beteljesedett. Béla király, kérlek, foglald el a trónt. (Kis szünet) Vezetsetek a trónhoz, ültessétek bele. (Kis szünet) Fordítsátok arccal az ország felé. Úgy.

Hangok: „Szakasztott Álmos herceg! Királyi termet! Királyi pillantás!”

OTTMÁR (hangja) Kísérjétek a felséges királyhoz fiúgyermekét, Géza herceget, feleségét, Illona királynét, a király sógorát, Belos ispánt...

Hangok: „Ott a trónörökös, Géza király lesz belőle, II. Géza! Mellette az a kisgyerek, az László herceg! Nézzétek, a királyasszony megint viselős! Fiú lesz abból is, fiú lesz, fiú, fiúúúú!”

FILBERTUS (hangja) Kérlek, felség, intézz most szöveget az országhoz!

OTTMÁR (hangja) II. Béla király király nékem diktálta le beszédét, hallgassátok, mert felolvasom. „Hiveim, magyar országnagyok! Jonhomban megbocsátás és béke vagyon irántatok. Noha nem látok alaki külsőt, de látom a lelki és szellemi belsőt. Bizzatok bennem, a ti hív tizenharmadik királyotokban, és ha híven szolgáltok engem, az Ursten segedelmével boldogabb korszak köszönt reánk, sokat szenvedett magyariakra, mint eddig bármikor.”

Éljenzés

XVIII.

Hirtelen fény a színpadra. Állókép. Béla ül a trónon. Mellette a terhes Illona, kezében a csecsemő László. Mellette Belos, fiatal férfi, Illona öccse, kezében a két év körüli Gézával. Ott áll Ottmár, Filbertus püspök. A háttérben az ország-nagyok meg egyháziak egyházi öltözékben, mind arctalan maszkot visel az arcán. Teljes csönd. Ez tart vagy húsz másodpercig, mindenki mozdulatlan. A tömeg, a nép fehérmaszkos rongyosok, fekélyesek, bénák, vakok, nyomorékok gyülekezete. Majd teljes sötét, a vészkiáratjelzők sem éghetnek. Lehet szünet

XIX.

A királyi palota. Béla a trónon ücsörög kényelmetlenül, fészkelődik. Illona, Ottmár, Filbertus, Belos egy asztalnál nagy köteget íratot tanulmányoz

ILLONA Ezeket is, mind.

OTTMÁR Ezek közül sokan Álmos herceghez menekültek István király kegyetlensége elől Konstancába, és ama hírre tértek vissza Magyarhonba, hogy Béla lett a király.

ILLONA Túl sokan vannak. A sokaság veszélyes. Ők is vesszenek.

OTTMÁR Nem volna helyes, királyasszony, ha minden hívünköl ellenséget faragnánk.

ILLONA Nem faragunk ellenséget, levágjuk.

BELOS Levágottnak feje nem föl. Nem ellenkedik.

FILBERTUS Úgy érte, Belos bán, hogy nem lesz belőle ellenség.

BELOS A veszekedett fene a ti nyelvetekre.

OTTMÁR Nyelvetekbe.

BELOS Abba bele.

ILLONA Ottmár ispán ne kötekedjék az én öcsémnek magyar beszédén, nemrég kezdé tanulni, ahhoz képest előrehaladt.

FILBERTUS Ottmár ispán nem elsősorban ispán, hanem a püspökségek támasza.

ILLONA Biszkupovih podupiracs.

BELOS Jebem mu Boga.

OTTMÁR Ezt nem hallottam, noha értek szlávul. - Királyasszony, nem kellene ezeket mind levágni. Túl sok. Az ország többsége. Aki megússza, az is megriad, és rohan Boricsához, Halicsba, és jön ellenünk sereggel. Fékezze, kérem, szenvedélyét a királyasszony. - Kérem felségedet, szóljon végre valamit.

Csönd

ILLONA A felség szunyókál. A felség ilyenkor színes álmokba merül.

OTTMÁR Királyasszony, mégiscsak döntő proskripcióban vagyunk benne nyáig. Nem mindegy, kit vágunk le, és kit nem!

BELOS Majd én megmondok. Akinek hosszú a neve, levágjuk. Akinek rövid, hadd éljék.

FILBERTUS Hadd él-jen.

BELOS Akkor hadd él-jen.

OTTMÁR Mi az, hogy hosszú?! Hány betűnél kezdődik a hosszú?! Azén nevem, Ottmár, hat betű. Mennyi a rövid, öt betű? Vesszek hát?!

BELOS (*nevet*) Ot és fél betű a határja.

OTTMÁR Hallod ezt, Béla király? Tűröd ezt, Béla király?! Szóalj meg, Béla király!

Csönd

ILLONA Szendereg ilyenkor.

OTTMÁR Dehogyan szendereg, csak úgy tesz! Semmi felelősség nincsen benne, semmi!

FILBERTUS Te neveltetted ilyenre, nem?

ILLONA Mit vársz, Ottmár, egy vaksi buzeránstól, édes Ottmár, mit vársz? Akit szolgáltnak kell birizgálniuk, hogy a faszába ültessem a seggemet? Hogy a ti nevezetes árpádházi magvatok utódot teremjen? Hadd szunyókáljon, nem árt senkinek.

OTTMÁR (*felrohan a trónhoz, rázza Bélát*) Ébredj fel már, rossz kölök! Lássad meg, mi folyik a nevedben!

BÉLA Hagyjatok aludni!... Mit lássak, Ottmár, ha nincs szemem? Na és ami a nevemben folyik... Mi azén nevem, Ottmár? Nekem tizenhét éven át nem is volt nevem, Ottmár. Volt egy arcom, ráhúztok egy másikat, és nekem még szemem sincs, hogy ezt az új pofát megszemléljem. Senki sem kiszolgáltottabb, szegényebb nálamnál. Csupa mese, mese, meskete. Most azt akarod mesélni, hogy emberek élete függ tőlem, az aláírástomtól. Ti itten proskribáltok, mint a régi Rómában tették, ahogy tanultam. Töletek tanultam, Ottmár ispán, Filbertus püspök, nemde? Nem mindegy nekem, édes Ottmár, milyen irat alá biggyesztem a kézjegyemet? Azt hazudtok arról az iratról, amit csak akartok. Elolvasni nem tudom. Szavakat adjátok. Ahogy a szavakat adtátok, hogy nekem fák és bokrok voltak a szüléim. Ismerem én azokat az embereket, akiket ki fogtok nyiffantani, Ottmár? Sose láttam őket. Mit tudom én, kicsodák, micsodák.

OTTMÁR A te édes atyádnak és néked a vakságotokat okozták ők!

BÉLA Igazán? Hát aztán? Atyámat holtában is gyűlölöm. Mért nem számolt az aljassággal, mért nem menekített el bárhová, hogy ne találjanak rám? Szeretted engem az atyám? Eszközül cipelt magával mindenüvé. Na és ti, édes Ottmár, drága Filbertus, szerettedek engem valaha? Egy balsorsú

kicsiny gyermekem esett meg a szívetek? Ugyan. Egy árpádházit rejtegettetek, minden eshetőségre, és ha nincsen eshetőség, hol lennék én már, Ottmár? A szemétdombon. Ha István királynak lett volna fia... Na persze akkor is engem játszanátok ki öllene mint idősebb árpádházit, ezzel zsarolnátok szegény gyereket, velem... Minden kedvességetek, a barátok minden barátsága, a szerzetesek minden szerzetése hazug volt, Ottmár, Filbertus. Én nem én voltam nektek, csupán csak merő testiesült eszköz a ti kicsinyes hatalmi játékokban. Ti engem nem szerettedek, Ottmár, Filbertus. Ti engem megcsaltatok. Úgyhogy te velem ne kiabálj.

Csönd

Én alszom, édes Ottmár, édes Filbertus, édes Illona, drága feleségem, kedves Belos bán, sógorkám. En király vagyok, én akkor alszom, amikor nekem tetszik. Ez nekem dukál. Ha látnék, ha én látni tudnék, ha nekem ép szemem volna, ti már itt hevernétek a véretekben, mert én döftelek volna át mindőtöket, édeseim. Ha bennem királyi vér csörgedez, és haragom, mely nő, növekszik, azt súgja nekem, hogy valóban, akkor én gyilkolnának titeket és akárkit halomra, édeseim. Tán mindazokat is, kiket ti itten most éppen proskribáltok. És még másokat is, temérdek látót, mindazt, aki lát. Csak hát nincs hozzá szemem. Úgyhogy műveljétek, amit a gonoszságotok diktál, de engem hagyjatok ki belőle egészen.

ILLONA Édes felség, mi csupán azokat írjuk össze, kik a te vakságotodhoz tevőlegesen hozzájárultak tizenhét évvel ezelőtt.

OTTMÁR Én pedig, felség, az ellen tiltakozom, hogy akik nem okozták vakságotod, ne bűnhődjenek!

BÉLA Ne bűnhődjenek.

BELOS Kicsodák ne?

BÉLA Senki.

Csönd

FILBERTUS Felség, aki bűnös, bűnhődjék! Hogy a te gyermekeidnek ily gonosz-sággal ne kellessék soha szembenézniük! A gyermekeidet, felség, azokat csak szereted?!

BÉLA Sose láttam őket.

ILLONA Szagolgattad, csókolgattad, simogattad, becézted Gézát, elsőszülöttedet, csak Lászlót és Istvánt nem - de akivel most viselő vagyok, azt is fogod simogatni, én uram, kedvesem, kiáll majd egyszer belőled a lélek görcse...

BÉLA Ha fiú lesz az is, majd összevész az első három fiammal, valamint azok is egymással, és gyilkolják egymást rogyásig mint árpádházia. Mit szeresek rajtuk? Emberek. - Kedves Ottmár, gyermekkori hazug meséim szerzője, vajon mi történnék a fővesztéssel elholtak birtokával?

OTTMÁR Ahogyan rendelkezel felőlük, felség.

BÉLA Odatoltok az orrom alá valamit, hogy írjam alá. Kérem, mi az. Ti mondtok valamit. Ellenőrizni nem tudom. Nem tudom, de aláírom. És a törvény működésbe lép. Így lesz, Ottmár? Nem így lesz, Filbertus? Így lesz. Fizessek a pécsváradi évekért.

OTTMÁR Kiműveltek téged a pécsváradi barátok, a fene esne beléjük.

FILBERTUS Mondtam én, át kéne vinni ötöt Dömösre vagy Veszprémbe...

Elkényeztettedek, most makacskodik, királykodik.

BÉLA Mit morogsz? Engem a barátok tanítottak történelemre, római jogra, egyházjogra... én mindenre emlékszem, látásom nincsen, de memóriám, az van. Hatalmam nincsen, de én vagyok a király. Úgyhogy alszom, amikor akarok.

BELOS Sto kázse? Sto kázse?

ILLONA Suti, bleszave! - Folytassuk, sok a dolgunk.

OTTMÁR Ezek itt kicsodák? (*Turkál a feljegyzéshalomban*) Ezek nem ártottak a légynek se.

FILBERTUS Álig bírtunk ötven-hatvan főurat összeírni, hogyhogy nem ártottak?

OTTMÁR Már bocsánatot kérek, püspök úr, de ismétlem, ha ártatlanokat is levágunk, rémes belviszálynak leszünk okozói, olyanoknak, mint Raskában és Zetában tombolni szokott a zsupánok között.

ILLONA Kikérem magamnak, most nem tombol, amióta Raskában azén apám a nagyzsupán!

BELOS Pusztí, Jeleno, ne treba.

FILBERTUS Ispán urat emlékeztetem, hogy nemes emlékeztető előző királyunk, árpádházi II. István kegyeskedett javai nagy részét Béla királyra hagyományozni testamentumában, valamint egy kicsiny résznek harmadát az egyházra, harmadát a hűveire, harmadát a szegényekre származtatni. Ha azonban nincs Béla király, kit ispánsággal karöltve az egyház óvott és nevelt, az egyház minden bizonnal nagyobb javadalmazásban részesült volna. Mióta Kálmán király az egyházzal huzakodék, az egyház rosszul járt. Ideje e hibát orvosolni.

BELOS Ottmár ispán, még nevetek, még, egyetértek Filbertus püspökkel.
OTTMÁR Legalább az életüket hagyjuk meg nekik. Vakíttassanak meg, jó, de ne öljük meg mindet, mire való?
BELOS A vakítás, az nem politika.
ILLONA Miért nem? Bizánciak, ruszok, árpád-háziak is vakítgatnak, még a keresztések is!
FILBERTUS A vakítás nem célszerű, a vagyonuk az övék marad, csak a végleges megoldás ésszerű.
OTTMÁR Akkor vegyék fel Pál nevét is, kit ugyanaznap, mikor Álmost és Bélát, szintén megvakítottak. De előtte az enyémet is.
ILLONA Kérem, ispán, ne tréfálkozzék, mi dolgozunk. Én atyámtól azt tanultam, ha új a zsupán, a főemberei is újak. Nálunk minden zsupán leöldösti, elüzeti az előzőnek főembereit. Azok meg azon tudatban foglalják el tisztüket, hogy egy következő zsupán őket csapja agyon, szolgálnak is veszettül. Még nem láttam lefejezett, kerékbe tört előző főembert, ki az őt ért sérelemmel felháborodott volna.
BELOS *(nevet)* Ilyet még én se láttam.
ILLONA Olyan erősek volnánk, ispán úr? Azén atyám vaskezü despota, amúgy szelíd ember. Azén hazám kisebb, átláthatóbb, ott többet lehet tudni, ispán úr. Atyám azt mondja: akkor kell erőt mutatni, ha nincs. Akkor kell ölni, ha már azt hiszik, jámbor vagy és ártatlan. Ha nem ölsz, ők ölnek téged. Tíz ártatlan és két bűnös halála ezrek életét mentheti meg. Nem hisznek a népek semmit, se rendet, se törvényt, se bálványt, se tekintélyt - csak a vért, mondja az én atyám, mert annak íze sós.
OTTMÁR Ésszerűtlen, királyasszony, értse meg! A mi dinasztiánk akkor is jobban működik, mint a királyasszonyék zsupánsága, ha a dinasztián belül a testvérek rendszeresen ölik egymást. Mert van egy folyamatosan létező elit, a főurak: az ország, és az országot sérelem ritkán éri, és ők a rájuk bízott javakkal bánni megtanultak és tudnak! Ezt az elitet, az országot, időnként megkurtítani, vérét orvoslási célból megcsapolni lehet, de kiólni egészen, az örült gondolat.
ILLONA És mit vél elől a király maga?

Csőnd. Béla szemmel láthatólag alszik

A király hallgat. Ránk bízta a döntést.
OTTMÁR Nem bízta ránk, alszik!
FILBERTUS Ha alszik, arra jó oka lehet.
OTTMÁR A döntést nem bízta ránk! Felébreztem!
BELOS Ne ébressze kigyelmed. *(Visszatartja Ottmárt)* Vegye észbe, ispán úr, hogy mi ispán úrban korlátlanul megbízunk. E bizalmunk meg is inoghat akár.
OTTMÁR Én már ajánlottam magam a proskribáltak listájára.
BELOS Önként jelentkezőket nem fogadunk el, ispán úr. Vegye észbe, ispán úr, hogy az ország megmaradó főjei bennünket fognak gyűlölni tettünkért, és nem Béla királyt, ki vak, s kiről gyanítható, a vérengzés tervébe nem avattuk be. Amit mivelünk, az érte történik, s részünkről önfeláldozás, nemde. Soha még árpád-házi király ártatlanabban nem uralkodott, mint II. Béla király, a vak. Ennek hatalmi és lelki előnyei felmérhetetlenek.
OTTMÁR *(kis csőnd után)* Milyen jól beszélt most magyarul, Belos ispán.
BELOS *(nevet)* En máskor szoktam tréfálkozni, ispán úr, s nem akkor, mikor gondolják.
ILLONA Fontos, hogy valódi bűnösök is legyenek a mérszárlandók között, ispán úr, de fontos, hogy ártatlanok is. Itt száz éve megszokták az országnagyok, hogy hivataluk, birtokuk érinthetetlen. Higgyen nekem, ez nemcsak jó, ez rossz is.
FILBERTUS Én elhiszem.
ILLONA Ez lustaságot, ellenkezési kedvet szül. Nem vagyunk mi oly bolondok, ispán úr. Számolunk a maradék országnagyok lázadásával.
BELOS II. István király egész életében Borics ellen volt hadakozni kénytelen. Béla király is kénytelen lesz, így is, úgy is, ez nem kerülhető el. A maradék országnagyok közül sokan Boricshoz állanak majd. Hát akkor azokat is levágjuk. De aki utánuk országnagy leend, az nekünk fog szolgálni híven.
ILLONA Jobb a szemetet az elején eltakarítani, mint a közepén, ispán úr. Azén atyámat Vukán nagyzsupán, a nagybátyja, kinek fiai nem voltak, az öccsével, Sztefannal együtt túszként kiadta Bizáncnak, s ott élt az én atyám ifjan évekig. És hazatért atyám nagyzsupánnak Vukán halála után Raskába Bizánc bizalmi embereként, és azonnal szembefordult Bizáncnal, mert tudta, milyen, s hogy mennyire kell félni tőle. Borics is Bizánc embere, ugye, ki minket támadott és támadni fog még? Es atyám immár húsz éve uralkodik Raskában, ez nagy idő manapság, és csak azért, mert mikor hazatért, először leölette az összes zsupánt, kik Bizánc ellen voltak, ezt kelle tennie Bizánc híveként, majd leölette azokat is, kik Bizánc mellett voltak, mert Bizáncot tartá főellenségnek. És minden leölt zsupán családja számos vala, és azon családokból lettek az új zsupánok, kik atyámnak mindmáig hívei, de mert csak tőle függenek.

OTTMÁR Mi mostan két proskribálást végzünk egyszerre, királyasszony?
ILLONA Csak egyet. Az elsőt. A fontosabbat. A második proskribálást majd ők maguk végzik el. Szabadok lesznek választásukban. Állhatnak Boricshoz nyugodtan. Legyőzetenek.
OTTMÁR Nem kockázatos, amit királyasszony tervel?
ILLONA Én már szültem három árpád-házi fiút, és nemsokára megszülem a negyediket is. Ennekem a vérem a dinasztia vérével már össze van vegyítve. Nem akarom, hogy az én szülőteimet a magyar országnagyok csak úgy levágják, megvakítsák, amikor kedvük szottyán. Ám ha ispán úr kételkedik, bizzuk a királyra a döntést. Keltsük fel a királyt. *(Csőnd)* Lépjén a trónhoz, ispán úr, és ébressze fel őfelségét. *(Csőnd)* Akkor magam megyek. *(A trónhoz megy)* Béla, ne aludj, döntened kell. *(Csőnd)* Alszik, ispán úr. Ébresszem még? *(Csőnd)* Ébreszthetem még, ispán úr. Béla! Ébredj fel, országolj! *(Csőnd, Béla fészkelődik a trónon, más alvópozitúrát vesz fel)* Ispán úr, én ismerem. Ő ilyen. *(Visszamegy a tróntól a többiekhez)* Nevetek még, ispán úr, ha kérhetem.

Filbertus a tollat a tégelybe mártja, várakozva felnéz

OTTMÁR A püspök úr nálamnál találékonyabb.
FILBERTUS Kifogytam a nevekből. feldiktáltam eddig mennyit, negyvennégyet.
BELOS Van eddig ötvenhat nevünk. Kévés. Legalább hetven kell, az ország fele.
ILLONA Amíg a hetven nincs meg, innét addig ki nem megy senki. OTTMÁR *(Bélára néz, de az alszik)* Irja hát, püspök úr, diktálom...

Sötét

XX.

Béla a trónon ül. Jön Illona és egy öregasszony, Predszláva, Béla anyja, akit most másik, idős színésznő játszik. Predszláva elmebeteg motorikus mozgásokat végez azután is, hogy megáll, de nem kell túljátszani

ILLONA Felség, meghozták anyádat, Predszláva hercegnőt.
BÉLA Anyám... lépj hozzám közelébb, hadd tapintsalak, mert én vak vagyok. *(Csőnd)* En vagyok a te fiad, édesanyám. *(Csőnd)*
ILLONA Magyarul tán már elfelejtett. Majd én szólok hozzá.
BÉLA Sztójis pirido minojon, tvoijimu szünomu, maticse mojo! Gavari ljubo sto, izse jeszi matyeron mojeji!

Csőnd. Illona el van képedve. Hosszú, kínos hallgatás. Illona elfordul. Csőnd. Béla szimatol

Penészszaga van neki. Vigyéknek honába vissza.

Sötét

XXI.

Országgyűlés Ónodon (mint kiderült, és nem Aradon, ahogy a legtöbb forrás említi, de édesmindegy). Sokan vannak jelen, most mindenkinek van arca, az egyházfikat kivéve, de azok feltűnően kevesen képviseltek magukat, és csak a háttérben. Középen, emelt széken ül Béla, derűsen mosolyog. Mellette áll Illona díszes ruhában, meg az immár négy fiú, a legkisebb csecsemőként, szolga tartja. Sok úr körben. Zaj, majd a zaj elül, mert Belos intésére Illona felemeli a kezét

ILLONA Tisztelendő és vitélő uraim, szerető híveink! Mondjátok meg énnekem, mielőtt az ország dolgairól okosan szólni fogtok, hogy mivel a természet mindönknek két szemet ad, hogy azok vezéreljenek minket ebben a nyavalyás életben, mi oka tehát annak, hogy mindnyájan Béla királyt vaknak látjuk?

Némi zúgás

Arra volna a legnagyobb szükség, hogy ő minden embernél többet lásson, és mégse lát. Ennek okáért kérдем méltóságotokat, jelentenek meg méltóságotok, kik legyenek e díszes gyülekezetben az ő vakágának okozói, és kik merészeltének őrajta ezt művelni?

Nagyobb zúgás

És arra kérem méltóságotokat, hogy ugyanitt, e helyütt bosszút álljatok érette azokon, kik királyunkat meg merték vakítani, hogy egyebek példát vegyenek örölk, és kezüket máskor fejedelmekre ne vessék!

Rémült zaj, zavar

BÉLA Kérem királyasszonyt, feledné el az ő haragját érettem, mert én magam soha senkire nem haragudtam, és ma sem teszem, ki nyomorúságomnak okozója volt.

Meglepett moraj

ILLONA Elismerem, a kegyelmes Isten az ő két szeméért adott néki cserében négy szép fiakat, kiket szemetek előtt láttok, de mégis ő itt e díszes gyülekezésben az egyetlen, ki őket nem láthatja, ezért e nagy latorságot nem kellene büntetlenül hagyni!

BÉLA Látni nem látom ugyan őket, de tapintani, szagolni tudom, és az nekem elég örömeket ad.

ILLONA Miutánunk is tanulni kell a példából, mert ha ekkoraförtelmes büntény megtorlatlan marad, lesznek, kik kezüket bocsátják majd királyokra, holott ők Istennek helytartói ezen világban!

BÉLA Én híveim, én megnyugszom az Úristennek ítéletében, és magam ítélezni senki bűnös fölött a magam ügyében nem kívánok.

ILLONA De igenis e nagy latorságnak végét vessétek, ezt kérem tőletek én szerencsétlen asszony, felesége e vaknak!

Belos intésére többen kivonják a kardjukat, és nagy mészárlást visznek végbe, folyik a vér, fejek lecsapatnak, karok, lábak levágnak, horgokba hurkolnak másokat, és úgy tesznek rabbá, másokat megkötoznek, Belos irányít meg Illona, Béla nyugodtan ül a trónján, mintha aludna. A mészárlás rövid, és a holtakat, rabokat, testrészeket pillanatok alatt eltakarítják. Kevés úr marad ott, még kevesebb egyházi

Minekutána a királyvakító latrok, az ország felbuzdult igazságérzetének hála, meglakoltak, a kisebb bűnösök, a hűtlenek tömlöcbe vettessenek, azok feleségei és gyermekei számkivetessenek, és minden nemzetségük, és messze kergettesenek.

OTTMÁR Így leszen, felséges asszony.

ILLONA A meglakoltak és hűtlenek minden marhájuk pedig és valamennyi jószáguk az egyházi legyenek, így határozott Béla király, isten kegyelméből az árpádházban a második e néven.

Szórványos éljenezés. A maradék urak és egyháziak eltakarodnak gyorsan, csak Béla, Illona, Belos, Ottmár, Filbertus marad

BELOS Mit képzelsz, Béla király? Meg vagyunk egyezve, és te békítőleg szólasz, a királyasszony ellen?!

ILLONA Ezért megkapod te még a magadét, Béla!

BÉLA Nem értem, feleségem, miről beszéltek. Az imént nagy volt a zaj. Mi történt? Miért nem kezdődik az országgyűlés? (Csönd) Szóljatok, miért hallgatnak az emberek. En megbocsátottam nékik, hát örüljenek.

BELOS (kis csönd után) Ez tréfál velünk.

BÉLA Valakinek a foga csikorgatását hallom, ki legyen az?

Ottmár felnevet

FILBERTUS Félreismerte a férjét, királyasszony, lám csak, hiába okítottuk. Nem olyan buta a felség.

ILLONA Püspök úr kivonja magát a felelősségből, mi? Ahogyan Béla az imént! A javakat az egyház megkapta, és püspök úr mossa a kezeit, mintha nem velünk proskribált volna!

FILBERTUS Nem értem, miről beszél, királyasszony. Azt látom, hogy az országgyűlésben egyszerre dühödött martalócok rávetik magukat országnagyokra, és mészárolják őket, ahogy még a régi krónikákban sincsen leírva. En ugyan nem beszéltem velük össze. A király hiába csitította a szenvedélyeket, vak lévén nem avatkozhatott bele. Ezt fogják feljegyezni a krónikák.

OTTMÁR Amondó vagyok, hogy e termet a vérnek felmosására ideje lenne átaladnunk, valamint magunknak ideje a palotába visszautaznunk, hogy e véres események hatását a falak közt várjuk be, hol védetten vagyunk.

BÉLA (feláll, lejön a trónról, megáll, szimatol, lehajol, ujjával a földet tapogatja, felemeli, megszagolja) Éppen olyan, mint bármely vadállat. - Induljunk, híveim. (Kifelé indul balra)

Ottmár és Filbertus követi. Nagy rongyokkal, nagy dézsákkal szolgák jönnek, és mossák fel a vért szorgalmasan, szakértelemmel, undorodás nélkül

BELOS Téged fognak kegyetlen gyilkosnak mondani, meg engem! Béla pedig a kegyes, a jószívű! Kivonta magát a hatalmunkból! Egy nyomorult vak, egy

senki, egy semmi! Ezentúl valóban király! Jól elintéztél minket, édes néném! A kezében vagyunk.

ILLONA En szeretek a kezében lenni.

BELOS Ezentúl hozzá járulnak kegyet kérni, nem hozzánk! Megölethet orvul, nem ellenőrizhetjük, és te tréfálsz? Mit mondott Filbertus, a szemtelen püspök, mire okítottak téged?

ILLONA Béla királyt tanították nekem. Mikor már a harmadik fiammal voltam viselő. (Nevet) Hogy őrizkedjem tőle, mert a hazugságot kiszagolja, kitalálja. Hogy még Pécsváradott, a szerzetben, ahol nevelték tizenhét éven át, sose tudtak eredményesen hazudni neki. Filbertus felhajtott egy négy-öt éves korában betegségben megvakult jobbágyfit, azon gyakorolta magát, mit hisz el, hogyan hathat rá... Azt mondta Filbertus, vaknak hazudni nehéz, mi látóknak szoktunk hazudni, mi a szemünkkel, az arcunkkal hazudunk, és az órájuk nem hat... Ilyenekre okítottak, hogy megtudjam, milyen is az én férjürem. Akitől már a harmadik fiammal voltam terhes...

BELOS Félek. Nem tudom, mi jár a fejében. Szimatold ki, ha ő szimatból ítéel. Tapintsd ki, ha ő tapint. Szigorúan őrizzék, nélkülünk nem beszélhet senki-vel.

ILLONA De akkor is ki fog siklani. Ismerem.

BELOS És te ennek örülsz?

ILLONA Szembe tudott szállni velem! Én látok, ő nem lát, és legyőzött engem az én uram! Azt akartam én, a méhkirálynő, pusztuljon, mint nemzés után a here - és nem pusztul! Ha valóban lányt akar, mint mondja, akkor legközelebb lányt szülök neki.

Illona és Belos el. A takarítók szorgosan mossák fel a vért. Egy-két otffeledett lábat, kart, fejet is bedobálnak a dézsákba, majd kimennek

XXII.

Palota folyosója. Úti előkészületek folynak, nyergeket, fegyvereket cipelnek, élelmet visznek, ládákat cipelnek. Jön Belos és Illona, Belos már páncélban, Illona házi ruhában

BELOS Mit csinál most?

ILLONA A besenyőivel társalog, akik István király halálakor a mészárlásból megmaradtak.

BELOS Tudja egyáltalán, hogy Borics megindult ellenünk, s a magyar urak többsége átpártolt Boricsához?

ILLONA Mondták neki, nem törődött vele.

BELOS A maradék urak is vonakodnak, táborba vonulni nem akarnak, mi lesz?

ILLONA Számoltunk ezzel előre, mit ijedezzel! Bélától a megoldást ne várd, nekünk kell a hadat összehoznunk, ő besenyőül tanul, érdekli a nyelvek.

BELOS Érdekli a nyelvek!

ILLONA Megfigyeltem, a mi nyelvünket is érti, úgyhogy vigyázzunk, előtte a mi nyelvünkön se beszéljünk, hanem csak kézzel, lábbal, arcunkkal... BELOS

Honnét tanulta meg a mi nyelvünket? Mikor?

ILLONA Hallotta, ahogy mi egymás közt meg a cselédeinkkel beszélünk, neki a hallása, emlékezete túl jó. Ha vak nem volna, hatalmas király lenne. Eriggy, ne lold a napot te is, szervezd a hadakat.

XXIII.

Táborban a Sajónál. Sátrak. Mojnolt, Folkus, Sámson, Titus és más urak. Jön Bud

BUD A király a vezéri sátrához kéri az urakat.

MOJNOLT Most, mikor nemsokára csatába megyünk, és mindenki a maga dolgát tudja?

BUD Tanácsot tart, nem tudom, miről.

FOLKUS Menjünk, urak, mégiscsak ő a király ma még.

SÁMSON Szolgáinkat vigyűk, és fegyvereinket is.

MOJNOLT Ugyan, Sámson ispán, ugyan! Mit hordod a páncélotad magadon éjjel-nappal? Ekkora baromi nagy ember, és saját teste súlyán kívül még vasakat is cipel magán!

SÁMSON Nem tudni, miféle vérengzés tör ki, és mikor.

FOLKUS Maradék híveit nem bántja a király, örül, hogy mi megmaradtunk néki. Avagy nem azért maradtunk meg, hogy marhákat, javakat szerezzünk hív szolgálataukért? A Boricshoz pártoltak javait nekünk ígérte -azért érdemes, hát nem, urak? Rajtunk kívül kire is támaszkodhat? Menjünk, ha hív, végezzünk gyorsan, közeleg a csata, abban vagy győzünk és dúsak leszünk, vagy megette a fene az életünket.

Mind el

XXIV.

A Sajó túloldalán, Borics táborában. Borics, néhány főembere. Boricsot az a színész játssza, aki Kálmánt és Istvánt is játszotta

BORICS Ráma a tiéd leszen, Horvátország meg a tiéd, és Dalmácia fele a tiéd. Es a Felvidéken a német császár fog uralkodni, és egy része a ruszoké meg a lengyeleké, civakodjanak rajta, én Raskán osztozom majd Bizánccal, és Zetán osztozom majd Bizánccal. Es a keresztéseket át nem eresztjük, földjeinket feldúlni nem fogják, nem hagyom. Es az egyházi birtokokról még tárgyalunk majd, mert kaphattok abból is, miért ne. És aki ellenséges magyar főurat saját kezűleg levág, annak minden marháját, birtokát bírní fogja. Es azén vak unokaöcsémet saját kezűleg koncolom fel én, Borisz. Dei misericordia rex Pannoniae!

Az urak éljeneznek

XXV.

A Sajónál, a vezéri sátor előtt. Az urak az álló Bélát hallgatják, állva. Körül hadak, szolgák, magyarok, besenyők

BÉLA Most, hogy Borics elleni hadakozásba szállunk, híveim, elmondom nektek, bizalmas barátim, miről tünődtem én hosszú magányomban egykoron. Mint jól tudjátok, Kálmán király elkergette második feleségét, Eufrozinát, Boricccsal viselősen. Akkor már önéki volt két fia, László és István, előző feleségétől, ki elhalt volt. De elhalt már Kálmán király elsőszülött fia, László is addigra, és maradt István, ki uralkodó lett, és harcolt Borics ellen, és rám testálta Boricccsal szemben e földet. En kérdém sokszor István királyt, míg élt, mi oka lehetett, hogy Eufrozinát, második feleségét Kálmán elkergette. István nem tudta. Állítólag házasságtörésen kapták rajta. De kivel? Mert senkit ezért Kálmán meg nem büntetett. Van köztetek olyan, aki tudná? *(Csönd)* Nem tudja senki. En arra gondoltam, barátim, hogy Kálmán félt, fiat szül néki Eufrozina, és a két árpádházi fiú az ő halála után összevesz, egymásnak esik, és megismétlődik, ami Álmos és Kálmán közt folyt.

LAMPÉRT Amíg László élt, szintén két fia volt Kálmán királynak, László és István, akkor nem félt?

BÉLA Igen jó kérdés, Lampért ispán.

LAMPÉRT Jó kérdés hát, király. Én is a te véredből vagyok, nekem is Vazul a szépapám, mint neked, király, csak az én Lampért nagyapám harmadik testvérem született, Géza és László után...

BÉLA Tudom én azt, kedves rokon. És a kérdésen eltünődtem. És számoltam az éveket. Kálmán mindkét fiát akkor nemzé, midőn Álmossal, azén apámmal még jóban volt, jóban voltak ők tíz hosszú éven át, Kálmán király uralkodásának elején. De mire László meghalt, már fenekedtek egymásra. És elég volt egyetlen trónörökös a bölcs Kálmán királynak. Hát elküldte honába vissza a viselő Eufrozinát, szülne meg ott. Ha lányt szül, visszajöhet. Ha fiút, nem. És fiút szült. Hát kitagadta őket. Es István trónra léphetett, és Boricsnak árpádházi származása kétes lett, és nagy erőket a magyar urak közül összeszedni nem tudott. Mit szólnak ehhez, barátim?

LAMPÉRT Ha így gondolod, felség, könnyelműség volt részedről, hogy nemzettél egymás után négy fiat.

BÉLA En lányokat szerettem volna nemzeni, és meg is adta nékem e kegyet az úr nemrég, megszületett az én Zsófia lányom, dicsértessék az ő neve.

Kórusban: „Dicsértessék!”

Azt kérdem hát én tőletek, barátim, kik fájdalmasan kevesen maradtatok mellettem a hadban, s kiknek társaságát ezért nagyra becsülöm, azt kérdem tehát, vajon Boricsban árpádházi vér tolyik-e valóban, mint ő mondja, s mint lehetségesnek tartom én, avagy nem, avagy ő idegen vérből való, s így Isten és ember előtt bitorló, ki most nagy sereggel jött ellenem.

LAMPÉRT Azt én nem tudom, felség, csak azt tudom, ha nem vágatsz le annyi országnagyot az ónodi gyűlésben, a maradék nagyobbik része féltében nem menekül Boricshoz, hogy a magyar trónra segítse, és most nem fájna a fejed.

BÉLA Édes Lampért ispán, én azt kérdém, vajon szerintetek Borics fattyú-e vagy sem. Mert ha fattyú, bitorló. Ha azonban az én vér szerinti nagybátyám, a trón joga az övé. Gondoljátok meg ezt, és nyilatkozzatok erről. Mert én bitorló lenni nem óhajtok, és ha úgy vélték, a trónról is lemondok.

MIKLÓS Nem tudhatunk bizonyosat Borics származásáról, uram. De azért mi téged szolgálunk.

LAMPÉRT Nem kell elsőnek megszólalni ilyen ügyekben, fiam.

MIKLÓS A király kérdezett, apám, illik válaszolni.

BÉLA Köszönöm, Miklós ispán.

MOJNOLT Mostan te vagy a király, Béla, és szolgálunk. Ha Borics él még, mikor a királylás időszerű leszen, majd Géza 'herceg, felséged legidősb fia fog e kérdésre a maga módján Boricsnak felelni, s az önéki.

BÉLA Köszönöm, Mojnolt ispán.

SIMAD Nem tudom, minek e kérdezősködés, felség, amikor mi a te táborodban vagyunk, és nem Boricséban, ahol pedig a magyar ország többsége. Avagy azt kívánod, mi szintén siessünk oda?

BÉLA Dehogy kívánom, Simad ispán!

SÁMSON Ha te sem hiszed, hogy Borics bitorló, minek hittál a seregedbe minket? Miféle király vagy te akkor? Ki intézi az ország ügyeit akkor, ha nem te? Látod egyáltalán, mi folyik a te nevedben? Monostorba való volnál inkább? Ha igen, mint az apád, minek királykodol?!

BÉLA Való kérdések ezek, Sámson ispán.

BUD Béla király kérdezett, nektek csak válaszolni van jogotok. Én válaszlok: Borics bitorló. Így gondolta István király, és így gondolta az ő apja is, Kálmán király. Ez nekem elég.

FOLKUS Nem olyan királyunk van nekünk, aki verekedni képes, urak, és akik helyette uralkodnak, a királyasszony meg az öccse, Belos ispán, ki minden tanácsban fölénk kerekede, azok se verekedősek - harcolni neked csak mi vagyunk, vésd eszedbe, felség.

BÉLA Vagyunk valami igazságod, Folkus ispán.

TITUS Borics lehet, hogy nem árpádházi, de maga is verekszik. A hűséget pedig, mondják, nem legyilkolással fizeti.

BÉLA Nem kétlem, hogy Borics jó vezér, Titus ispán.

JÁNOS Árulók és vakítók végzék randán, Titus úr.

TITUS János prépost nekem a táborban ne prédikáljon.

BUD Halkan legyetek, elaludt a király.

Béla láthatólag álltában alszik. Csönd. Egyre erősödő hangok: „Elaludt a király! Elaludt a király! Elaludt a kirááááály!!!”

Vesszetek, árulók!

Hatalmas mézszárlás kezdődik. Béla szétterpesztett lábakkal, nyugodtan áll, fülel

Vágjátok! Lampért a király lábai közé menekült, húzzátok ki, üssétek le fejét!

JÁNOS A tulajdon fivére székkal loccsantja ki velejét, hajrá!

BUD Miklóst, a fiát lenyakazni!

JÁNOS Megvan! Hajrá, besenyők, tovább!

MOJNOLT Engem ne, én Álmosnál voltam Konstancában, Béla királylásának hírére jöttem haza!..

BUD Nem számít. vágjátok!

SIMAD En is gyilkoltam az árulókat, ez a hála?

BUD Ez a hála! - Fut Folkus, Titus. Simad, Sámson, utánuk!

Rengeteg csonkított és csonkítatlan hulla. A besenyők a menekülők után velük magukat, János prépost is. Jön futva Belos és pár katona

BELOS Mi e sok hulla, Béla, mit tettél?!

BÉLA Én csak csevegtem az urakkal, édes Belos öcsém, aztán ők egymásra támadtak, de hogy mi történt? Hát látok én?

BELOS Álíg maradtak urak a táborunkban, s most azok felét is levágták!

BUD Le bizony, Belos ispán. Az volta jelszó, hogy „elaludt a király”. Es kiket a király a tanácskozás alatt a nevükön nevezett, azok a levágatásra ki voltak jelölve, Belos ispán.

BELOS Béla, te vakmerő vagy, eszement vakmerő!

BÉLA Vak vagyok, és merek. A levágotok vagyonából az egyház ezúttal nem kap, hanem minden marha és jószág az én híveim között osztatik szét, kik azon urakat, kik Boricsról bizton nem állíták, hogy bitorló, levágták. Tudtak arról előre sokan, mint Bud, János, Miksa, Gáb, Bátor meg a besenyők.

BELOS Boricccsal való döntő csata előtt ekkora vérvesztéséget okozni! A józan észnek ellene mond!

BUD Van nekünk miért harcolnunk immár foggal-körömmel, Belos ispán! Oly dúsak leszünk mi és ivadéink nemzedékekre, Belos ispán, hogy atyáink ilyet nem is álmodhattak.

Jön János meg páran lihegve

JÁNOS Sámsonat a nyilak nem fogták, pánccél volt rajta a köntöse alatt, de a Sajóba ugorva a vasak lehúzták. és belefúladt hál' istennek!

BÉLA Isten nyugosztalja szegényt. - Menjetek most. pihenjétek, hamarosan csata vár. Őljétek vidáman!

Mind el

XXVI.

A palota folyosója. Jön Filbertus, Ottmár

FILBERTUS (suttog) Tényleg Béla mészároltatta le őket?

OTTMÁR Ó. A csata előtt. Alig maradt serege, de azok küzdöttek, mint a farkasok.

FILBERTUS (suttog) Mégis ő uralkodik hát, azén neveltem.

OTTMÁR Meg az enyéni!

FILBERTUS (suttog) Mit fog még művelni, uramisten!

OTTMÁR Lehet, hogy rajtunk is bosszút áll, mert hazudoztunk néki tizenhét éven át. Ordas lett a Bárány. De az Úristen akarta így, én megnyugszom az Ó akaratában.

FILBERTUS (suttog) Én áthelyezésemet fogom kérni a kúriától, mindegy hová, csak messzire...

OTTMÁR Ezt én nem tehetem. Én vagyok itt az országbíró... és máshol senki, semmi se volnék...

XXVII.

Fény. Vetítés. Nem ártana komputeres grafikát alkalmazni, hogy az alakok átfolyók, valószerűből valószerűtlenbe könnyen átalakulók legyenek. A vetítés teljes felülete a színpadnyílás, esetleg egymás mögött lévő tüllfüggönyökre történik, több vetítéssel. Valami lószérű lény feltűnik. Emberek formái, átmennek más formákba. Hangok, beszédre emlékeztetőek, pár valódi szó, latinul, magyarul, esetleg akár a darabból is, amit Béla hallhatott. Hatalmas nő, vízben úszik kéjesen. Kuttyák. Valami vadászatrészlet. Almos alakja tűnik fel, de furcsán. Minden alulról van fényképezve, ami alakot nyer és nagyon nagy. Az egész álomnak van valami szépsége, de a színek igen bizonytalanok, bár vannak. Levelek nem biztos, hogy pont zöldek, lehetnek lilák is. Fontos, hogy legyenek illatok, meg kell tudni oldani. Vadak csörtetnek, pofájuk közel. Vér folyik, de zöld vagy fekete. Testi dudorok, talán női mellek vagy has, ki tudja. Szél, csobogás hangja valóságosan közben. Haj, sötét, mely a teljes képet olykor eltakarja, sátozként borulva le mindenre. Valami dombos, idilli táj is. Hangok egyre konkrétan, érthetőbben

ILLONA (hangja) Ébredj, itt vannak a követek. Itt van Zsófia, szépen felöltöztették, nézd meg.

BÉLA Mitől Egy, ha nincsen Másik?

A vízió eltűnik, lassan fény a színpadra, Béla a trónon ül, fészkelődik, magához tér. A trón előtt Illona, Belos, a négy fiú, meg Zsófia, aki lehet vagy öt éves, szépen van öltöztetve valóban. Jelen van még ausztriai Albert, a sógor meg Hedvig, a felesége, Béla kisebbik húga, valamint nagyobbik húga, Adelhais, férjével, Szobieszláv cseh fejedelemmel. Lehet, hogy ott van Belos és Illona bátyja, Uros, aki nemsokára II. Uros néven Raska nagyzsúpánja lesz, meg Belos és Illona öccse, Desa; esetleg Uros király öccse, Sztefán a három fiával: Sztracimirral, Miroszlávval és Nemennel

BÉLA Jöjjenek a követek. Gyere ide, Zsófi.

Zsófia az apjához megy, kezét nyújtja, Béla felveszi, az ölébe ülteti, haját simogatja. Bejönnek a követek XX. század végi frakkban csokornyakkendősen, vannak legalább öten-hatan, fiatal yuppie-k, van arcuk, de maszkjuk tökéletesen egyforma, mintha egypetéjű ikrek lennének, és öltönyös, arctalan gorillák kísérik őket szorosan Belos társaságában, valamint XX. század végi utcai papi kimenőbe öltözött arctalanok. Keleties tárogató és guszla szólal meg. A követek Illona meg a fiúk elé járulnak, és sorban kezét fognak velük. Belos mondja, kivel kezelnek éppen

BELOS A királynő. Géza herceg. László herceg. Álmos herceg. Sógorunk, ausztriai Albert, a mi királyunk hűgának, Hedvignek férje. Sógorunk, Szobieszláv cseh fejedelem, a mi királyunk hűgának, Adelhaisnak férje. Az én öcsém, Uros, a raskai nagyzsúpánság várományosa, és Desa öcsém. Azén atyámnak, Uros raskai nagyzsúpánság öccse, Sztefán, valamint az ő fiai, Sztracimir, Miroszlav, Nemen, kik Duklában és Zetában lesznek érdekelve.

Ezüsttálacán bort szolgálnak fel, a követek és a fogadók koccintanak. Mindenki mosolyog. A zene szól. Valahonnét vakuk villannak

Itten pedig a hódoltatott népekből vannak egyének.

Követeket a kalitkákhoz vezet, amelyekben vadállatokként különböző nemzeti öltözékekbe öltözött emberek ülnek

Ezek itten bizánciak. Ezek besenyők. Ezek avarok. Ezek szlávok. Ezek micsodák.

Követek elismerően hűmmögnek, nézelődnek, a rácsokon belül a foglyok vagy letargikusan ülnek, vagy a rácsot rángatva üvöltöznek ismeretlen nyelven

BÉLA Kommen Sie nun hier. Lássák a követ urak, ez itten az én egyetlen leányom, Zsófia, kit a dicső III. Konrád császár fiának, Henrik hercegnek szánok, ha majd felnő. - Uram istenem, ő az én egyetlen leányom, kivel engemet kegyelmesen megboldogítottál, és tégedet, Istenem, segítségül hívta és biznyságul, ma én menyegzőre bocsátok. Uram istenem, soha el ne hagyjad őtet. Imhol előttem vagyon, követ urak, vigyék hát leányomat, és vezessétek a császárotokhoz, mivel pedig ennen leányomat is jobban szeretem, sok nagy kincsemet véle egyetemen elküldöm, ezen kincseket használhatja Henrik herceg mindazon tizenegy év alatt, míg leányomat valóban is elveheti, ki addig klastromban fog nevelkedni nálatok. - Hozzátok a kincseket.

Hoznak aranyat, ezüstöt, mindenféle drágaságokat nagy számmal. Mialatt mindenki a kincseket nézi, tapintja, vizsgálja, főleg a követek válnak nagyon kíváncsivá és lelkesé, Béla Zsófiával beszélget halkán

Kicsi lányom, jó lesz néked a klastromban, én tudom. Kést forgatnak a szívemben, hogy el kell váljak tőled, kit legjobban szeretek, de nincs a klastromnál jobb hely, szebb hely, igazabb hely a világon, s még azt se bánom, kicsinyem, ha véletlenül nem mennél majd tizenegy év múltán férjhez, hanem maradnál élte végéig a klastromban. Téged a politika miatt kell a német császár fiához adjalak nagy kincsekkel együtt, így köthetek csak velük békét, hogy tovább Boricsot ne pénzeljék, így nyerek szabad kezét a Balkánon...

ZSÓFI Csak Bal kán van, apu? Jobb kán nincsen?

BÉLA Nincsen Jobb kán, kicsinyem, sajnos. De a klastrom, az jó lesz, ne félj. En boldog voltam a monostoromban, és ezt a boldogságot kívánom neked, és csak neked kívánom ezt a boldogságot, mert tégedet szeretlek a legjobban. Ne sírj ezert utánam, kicsi lányom, mert a klastromban sokat lehet imádkozni, elmélkedni, és a klastromban az ég kegyelméből én is ott leszek, ha nagyon kívánod, és a halálom után is ott leszek veled, csak nagyon kell kívánnod. Értesz engem, Zsófi? En már nemsokára mindig csak veled leszek, és el nem hagyok soha. Csak idézzél meg engem álmaidban, éber elmélkedéseidben, és én ott leszek.

Követek a trónhoz lépnek, Béla meghallja, átnyújtja nekik Zsófit. A követek egyike feltartja a kislányt, egy másik belenéz a szájába, a fogait vizsgálva, a harmadika haját huzigálja, valódi-e. Béla sir, üres szeméből patakzik a könny

XXVIII.

Terem. Zsófia, Béla nagynénje, aki most körülbelül negyvenéves, valamint Pócs ispán, körülbelül ötvenéves, valamint Saul, az ő körülbelül huszonhárom éves fiuk vár. Pócs ispán és Saul bilincsből. Hallgatnak, nézik egymást. Saul szerepében az a színész, aki Kálmánt is, Istvánt is játszotta. Betámogatják Bélát, aki kissé részeg, leültetik a porkolábok, nem mennek ki

BÉLA Itt vannak?

PORKOLÁB Itt, felség.

BÉLA Nem érzem a szagukat ma valahogy. A szaglásom is elhagy. (Nevet) Ideje már. Szóval itt vagytok. Itt vagy, Zsófia néném?

ZSÓFIA Itt vagyok.

BÉLA Itt vagy, Pócs ispán?

PÓCS Itt vagyok.

BÉLA Itt vagy, Saul öcsém?

SAUL Itt vagyok.

BÉLA A hangodat ismerem... ismerlek...

PÓCS Nem ismerheted, sose láttad.

BÉLA Tudom, tudom, annyira nem vagyok részeg. Titeket, Pócs ispán, Saul öcsém, még II. István király záratott tömlőcbe, mikor ellene lázadtatok, és ő még azt se tudta, hogy én létezem. (Nevet) Ha én nem léteznék, most lehet, hogy te lennél a király, Saul öcsém.

PÓCS Ha meg bírta volna verni Boricsot, felség, ami nem biztos.

BÉLA Ha én vakon meg bírtam verni, ő is megverhette volna. És akkor anyai ágon öröklődik az árpádház. Volt már ilyen. Oly mindegy lett volna.

ZSÓFIA Minek köszönhetjük e kitüntetést, felség, melyet én annyira áhítottam, hogy többször is kihallgatást kérelmeztem nálad, de neked sose volt idő, hogy fogadj.

BÉLA Ó, én hadakoztam, gyilkoltam, országoltam, öt gyereket nemzettem, előnyös házasságokat szerzettem, férjhez adtam a kisebbik húgomat egy

osztrák herceghez, férjhez adtam a lányomat a jövődő német császárhoz... nem volt mindmáig egyetlen szabad percem se. - De mi oka, hogy te sem látogattál engem az én monostoromban tizenhét éven át? a te unokaöccsédet, kedves néném?

ZSÓFIA Nem tudtam, hogy élsz!

BÉLA Azt érezni kellett volna, édes néném. - Ti évek óta most látjátok egymást először, ha jól tudom.

ZSÓFIA Több mint tíz éve először, Béla.

BÉLA Az már szép idő.

ZSÓFIA Tíz éve szenved tömlőcben az én uram és az én fiam, Béla.

BÉLA Szép darab idő. Még István király záratta őket tömlőcbe, nem én.

ZSÓFIA Te voltál, aki nem engedted szabadon őket. Azután sem, hogy legyilkoltál szinte minden magyar urat. Azután sem, hogy legyőzted és elkergetted Boricsot. A te királylásodat már régen elfogadta mindenki. Miért nem engedted ki őket?

BÉLA Feledékenységből, Zsófia. - Adjatok flaskát. *(Adnak neki, meghúzza)* - De most végre az eszembe jutottatok. Van még nekem, gondoltam magamban hirtelen, van még nekem rokonom e földön, illő tőlük is búcsút vennem lassan. Így hát megkértelek, jönnétek el hozzám, és ti voltatok oly szívesek, és eljöttetek.

ZSÓFIA Ne gúnyold a mi szenvedésünket, mert megbüntet az Isten.

BÉLA Engem előre büntetett az Isten, én mindenért vezekeltem, még mielőtt ocsmány vadállattá lettem volna, Zsófi néném, édesem. Hány éves voltál, Saul, mikor bezártak?

PÓCS Tizenhárom volt, uram.

BÉLA Volt nektek együtt tizenhárom szép, nyugodt évetek. Mit akartok még a sorstól? Nem volt elég? - Akkor most huszonhárom éves vagy, igaz?

PÓCS Nem tudja számolni az éveket, uram. Napokat se tudunk számolni, uram.

Rég abbahagytuk. Egyedül vagyunk a tömlőcünkben, uram.

ZSÓFIA Most huszonhárom éves.

BÉLA Mondom én. *(Iszik)* Tudok én sok mindent. A jövőt is tudom.

PÓCS Őt, akárcsak engem, a fény is bántja, uram. A tömlőc sötét, ritkán szűrődik be fény.

BÉLA Engem aztán a fény nem bánt. Azt nekem elintézték idejében. - Huszonhárom éves... én annyi idős voltam, amikor királyt csináltak belőlem. Huszonhárom éves... Na, és most legalább örültök egymásnak? *(Csönd)* Annyi év után!... Megöleltétek egymást? Megcsókoltátok? Ahogy illik?

ZSÓFIA Rajtuk van a bilincs, uram.

BÉLA De rajtad nincsen! Azt én tudom! Odamentél hozzájuk!? Megölelted őket!? Szagoltad a penészes földszagukat nekik!? Nem merted!? *(Csönd)* Most meg itt álltok, és zavartok engem. Jobb lett volna nektek, ha még István ellen lázadóban elmenekültök Boricsához, és harcoltak ellenem! Az rendes élet lett volna! Hagytátok magatokat elfogni. Isten ellen való vétek, ahogy ti az életekkel bántatok!

ZSÓFIA Méltán bízunk a te kegyedben, uram.

BÉLA Egy király kegyében? Ugyan!

ZSÓFIA Sose voltunk veszélyesek rád nézve, uram.

BÉLA Eddig nem voltatok, de most azok lettetek ám. Ha én megdöglök, aminek kis híja immár, az én fiaim ellen támadhattok, mert Saul a legidősebb árpádházi, ha anyai ágon is, idősebb az én négy fiamnál, és lesznek, akik titeket fognak felhasználni erre a célra, édes néném.

ZSÓFIA Ugyan, ugyan, Béla öcsém. A te szép négy fiad fognak egymásnak bajt okozni, nem más. A te négy fiad fogja egymást öldökölni, meg az ő fiaik, meg az ő unokáik, keresztbe-kesul, ahogy az szokás. Nem szorulnak rá Saulra, aki csak anyai ágon a véretek. Lesz itt haddelhadd nélküle is.

BÉLA Az lesz, édes néném, mi más lenne. De ezt már bizzuk csak rájuk. Az ő dolguk, hogyan mészárolják egymást. Nekünk ahhoz nincs közünk. De nekem, mint a fiaim szerető atyjának, az ő egymás belük ontását, az ő szabadságukat illendő biztosítanom.

PÓCS Én nyilvánosan dicsérlek, uram, és írásban ígérem, hogy elvonulok messzire, én elmegyek száműzetésbe, uram, csak engedj fiammal együtt szabadon.

BÉLA Nyilatkozz! Micsoda ötlet! Az én atyám hányszor fogadott hűséget Kálmán királynak, aztán mi lett belőle? fellázadt ellene újra meg újra. Nyilatkozz! Az emberi világban! Édes Pócs bátyám, gyermekem maradt a te lelked.

ZSÓFIA Inkább azt csodáld, hogy nem feledett még el beszélni! Tíz év, egyedül, tömlőcben!

BÉLA Gyanús is ez nekem, édes néném. Kivel társalkodott? Hogyhogy nem tébolyodott meg? Ki segítette? Kítől tudja a szentem, hogy én Boricsot legyőztem? - De én ezt nem nyomozom. Titeket is tartogatnak valakik, valamire, amiképpen engem is tartogattak. Mindenkit tartogatnak valakik, valamire. Uros nagyszupán meghalt, s bár legidősb fia, II. Uros, az én sógorom lett az utóda, de ki tudja, nem tör-é be Bizánc Raskába... bizony mondom. Saulra is rátenné a mancsát Bizánc! Bábbá tesznek, akik maguk

is bábok. Ravaszkodol, édes néném, titkolódsz, család őket, orruknál fogva vezeted, aztán azon veszed magadat észre, hogy ők csaltak meg téged, akik butábbak nálad, és rosszul hazudoznak, és átlátál rajtuk végig... De hiába. Mert annyian vannak! Annyian, édes néném! Ők a mindenki, édes néném. - Nahát én most mit műveljek veletek?

Csőnd

PÓCS Engedj minket szabadon, és elbujdosunk, uram. Vedd el minden vagyónkat, add az egyháznak, sose látsz minket többé.

BÉLA Nem látlak, az már igaz.

ZSÓFIA Mibe kerül ez neked? Gondolj magadra, milyen lettél volna, ha az én apám meg nem vakított. Saul, az én fiam olyan. És a véred. Mit ártott neked?

BÉLA Énnekem nem ártott, és ha netán szabadon marad, akkor se ártott volna.

De az a baj, hogy eleven. *(Iszik)* Az eleven ember, néném, minden gonoszságra képes.

ZSÓFIA Te is az vagy, eleven.

BÉLA Nincs is oly elvetemültség, förtelmesség, amire én képes ne volnék.

PÓCS Néked, fiam, nem volt apád, aki nevelt volna, és bajkeverők rángattak egész életedben. Engedj minket szabadon, és mi elviszünk magunkkal, és a te családod leszünk.

BÉLA Elszoktam én az érzelmektől, Pócs ispán, a hátralevő kevéske időmre már nem szokom vissza.

ZSÓFIA Ne kérleld. Alávaló féreg ez is, nemi ember.

PÓCS Ne beszélj így róla! A leghívebben szolgálunk, uram!

BÉLA Szolgálunk engem mindenek, kivívtam, nem kell. - Hanem ezt a lelki kizártságot nem akarom. Én az ítéletet közölni hívtalak. Az ítélet a legsúlyosabb, néném. Te élhetsz. Ők haljanak meg.

ZSÓFIA A fiam ne!

BÉLA A leginkább ő, kedves néném.

ZSÓFIA Vakítasz meg, ha bosszút akarsz állani egy ártatlanon! Szemet szemért, és ő Kálmán unokaöccse, elismerem. De engedd élni!

BÉLA Édes néném, én nem kívánom az ő szeme világát elvenni. Neki az rosszabb lenne, mint nekem. En alig láttam valamit, máris kitérték a szememet. En ahhoz hozzászóltam, abba beletörődtem, énnékem a látás, néném, nem hiányzik. De én négyéves voltam, ő pedig már huszonhárom. Őneki a tapintása, a szaglása, a hallása olyan éles, fejlett, mint nekünk, vakoknak, már nem lehet. -Édeseim, énvelem törődtek a barátok a monostorban, tizenhét éven át, és figyeltek. Annyira figyeltek, hogy vak jobbágygyerekeket hoztak be hozzám, hogy szórakozzam velük, szintén vakokkal, és azt hiszem, ők velük kísérleteztek is, Sőt némelyiket, ma már gyanítom, miattam vakították meg ők maguk, hogy tanulmányozzák őket, hogy velem majdan ügyesen bánni tudjanak. Es mi jól megvoltunk, és mindent tudtunk, amit csak a látók, édes néném. De megismertünk a monostorban később a vak Pált, kit velem s apámmal egy napon vakítottak meg, ő soha a világban azontúl tájékozódni nem tudott, és szenvedett. Es amit apámról, Álmosról hallottam, ő a vakságával megbékélni élete végéig nem tudott, és keserűen halt meg. - Én nem vakítom meg a te fiadat, édes néném. En megöletem.

ZSÓFIA Heréltesd ki, ahogy téged is ki kellett volna, te pokolfajzat, csak hadd éljen!

BÉLA Nem heréltetem ki. Engem ettől a henger megkímélt, már akkor kiszemelték engem legvégső utódl a barátok, hogy is herélt volna ki éppen engem. Én sem a vakságomért. hogy a szemeimet kivájták, sem a herémért, hogy megmaradtak, senkin bosszút állni nem fogok. Es azért az jó dolog, ha az ember lába között ott fityeg. Nem kínoztattam én senkit, mint István király, ki élete végén belém szeretett, de förtelmes kínokat okozva múltatta az idejét egyébként, embereket süttetett roston, mint disznókat, és fertelmességeken furdözött unalmában, amit maga is megbánt, és szerzetesnek öltöztette magát, bár hitetlen, mikor kiszemelésre várt, a halálba menekült unalmában.

ZSÓFIA Akkor minek büntetted az ártatlant mégis?!

BÉLA Könyörületből, édes néném, mert sejtem, és a sejtésnél is jobban tudom, mit művelnének véle az én édes fiaim. Az én elsőszülött fiam, Géza, kiből nemsoká király lesz, az a szemeit kivájná, a heréit maga szakasztaná le, és a szívéből nyersen lakmározna, amíg még eleven, édes néném. De az én másodszülettem se jobb, édes néném, László, az is csak a halálomra vár, hogy azonnal II. Géza királynak, a bátyjának essen neki, és orvul lemészárolja, s majd aztán Sault is, a többiek között. En nem büntetlek titeket, én a gyors halál kegyelmét hozom nektek. |

PÓCS Akkor végezz gyorsan.

BÉLA Végzek, édes Saul, egyetlen szegény unokaöcsém, végzek. Csak azt akarom, hogy tudjátok, miért pusztultok. Mert énnékem nem mondták meg, miért vájják ki a szememet. És nem mondták meg, mire tartogatnak. En már tudom, miféle kínok várának titeket. Belőlem a részvét beszél.

PÓCS A bor, az beszél belőled.

ZSÓFIA Te gyáva, gyöngé féreg, te részeges vadállat, hát igaz mindaz, amit rólad beszélnek országszerte.

BÉLA Mit beszélnek, ugyan? Hogy iszom? Iszom én. Mióta a császárnak Zsófi lányomat eladtam, kit egyedül szerettem életemben, iszom. Es? Mit tudjátok ti, mire való a bor?

ZSÓFIA Hogy álmodj esztelen, és akkor láss, tudom.

BÉLA A szagáért iszom, az ízéért iszom, mert jó, és mert nekem más jó nem maradt, azért iszom! Mert nem szülehettem nőnek, azért iszom! Ha én nőnek születek, ahogyan nőként is használtak engem a monostorban sokszor, akkor én ma látok, és ma valahol távol élnék ettől az átkozott földtől, és német hercegecskék anyukája lennék, és nem tudnék semmit semmiről! Kellett neked, édes néném, fiat szülni! Megszülted oktalan, hát búcsúzz is el tőle. Ti legalább tudjátok, miért haltok. Ez az én kegyelmem. És mert nem hiszem, hogy lenne túlvilág, ahol majd látnék, és titeket meglátnálak ott, hát most én is búcsúszom tőletek. - Támogassatok már, fejembe szállta bor.

Pár porkoláb kivezeti Bélát. Más porkolábok Zsófia, Pócs, Saul mellé állnak. Leveszik Pócs és Saul kezéről a bilincseket. Várnak

SAUL Ölelj meg, anyám, bármennyire penészes földszagúak vagyunk is, ahogy a király mondta, és igazul mondta.

Zsófia összerogy. Porkolábok kiviszik. Aztán kivezetik Pócsot is, Sault is

1994. szeptember -1995. január

Zúgnak a harangok. Géza a püspök kezéből elfogadja a koronát, a püspök a fejére teszi. II. Géza (az Álmot és Bélát játszó színész) fellép a trónra

TÖMEG *(nyomorékok, rongyosak, kelésesek, fekélyesek, bénák, vakok)* Éljen II. Géza király, éljen!

II. Géza lejön a trónról, karon fogja Lászlót, akit a Kálmánt, II. Istvánt, Boricsot és Sault játszó színész alakít, és előrevonja. A háttér sötét lesz

II. GÉZA Édes öcsém, László, én, II. Géza király ezennel szentül fogadom, hogy veled egyetértésben és más öcséimmel is a legteljesebb összhangban és barátságban fogok uralkodni, Isten engem úgy segítjen.

LÁSZLÓ Édes bátyám, II. Géza király, én a magam és öcséim nevében is fogadom, hogy hozzád mindenkor és mindenekben hű leszek, és soha közöttünk meg hasonlítás nem lehet. Isten engem úgy segítjen.

Az arctalan tömeg fénybe kerül, köztük egyháziak, országnagyok. Belos bán, Illona. A négy fiú, elől II. Géza és László, kissé hátrébb István és Álmos, homályban

TÖMEG Ámen, ámen, ámen!